

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Europabolag

- Ett alternativ för Global Refund Group?

Tillämpningsuppsats, 20 p
Juridiska institutionen
Handelshögskolan
Göteborgs Universitet

Pernilla Ahlén
Handledare: Rolf Dotevall
HT 2006

1	Inledning.....	4
1.1	Bakgrund och syfte.....	4
1.2	Metod och material.....	5
1.3	Avgränsning	5
2	Historik.....	6
2.1	Gemenskapens motiv	7
3	Val av lagstiftning och renvoi-teknik.....	8
3.1	Förordning.....	8
3.2	Direktiv.....	9
3.3	Renvoi-teknik	10
3.4	Konsekvenser av lagstiftningstekniken - nationella myndigheters roll	11
4	Grundläggande begrepp och principer	12
4.1	EG-fördraget och etableringsfriheten.....	12
4.2	Sätesteorin och registreringsteorin	15
4.2.1	Det här säger EG-rätten.....	15
5	Materiella regler	17
5.1	Kapital och bolagsordning	17
5.2	Förbud mot diskriminering.....	18
5.3	Europabolagets namn	18
5.4	Registrering, offentlighet, handel.....	18
5.5	Redovisning.....	19
6	Arbetstagarinflytande i europabolaget	20
7	Nya möjligheter.....	21
7.1	Fusion med modifikation	21
7.2	Flytt av säte	22
7.2.1	Europabolagets hemvist	22
7.2.2	Regler vid flyttning av säte	23
7.3	Ledning och organisation	24
8	Bildande av europabolag.....	26
8.1	Allmänt.....	26
8.2	Val av metod	27
8.2.1	Praktiska exempel	29
9	The Global Refund Group.....	30
9.1	Aktuellt förfarande för Global Refund Group.....	31
9.1.1	Bildande genom holdingbolag	32
9.1.2	Ombildning av publikt aktiebolag.....	33
10	Skatterättsliga aspekter.....	35
10.1	Skattekonsekvenser vid bildande av europabolag.....	35
10.1.1	Bildande av ett holdingbolag.....	36
10.1.2	Omvandling av ett publikt aktiebolag	37
10.2	Den löpande beskattningen av Europabolag	37
10.2.1	Resultatutjämnning.....	38

10.3	Beskattning vid flytt av Europabolags säte	39
11	Utveckling av EG-rätten i övrigt.....	41
11.1	Europeiskt privat aktiebolag.....	41
11.2	Flytt av bolags säte	43
11.3	Gränsöverskridande fusion.....	43
11.4	Redovisning.....	44
11.5	Beskattning i övrigt	44
12	Analys.....	45
13	Slutsats och slutord.....	49

1 Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

I de allra flesta EU-stater saknas detaljerad lagstiftning avseende såväl nationella som internationella koncerner. För en bolagsgrupp med dotterbolag i flera medlemsstater är det därför svårt att överblicka gruppens interna, rättsliga handlande och juridiska konstruktioner i varje specifikt land blir många gånger nödvändigt. Faktum är, att vad som tidigare utgjordes av ett bolag med ett fåtal fysiska personer som stiftare, idag ofta utgörs av ett bolag som handlar med en hel koncerns bästa för ögonen. Företagsklimatet har således förändrats och möjligheten att kunna bedriva en effektiv verksamhet har fått ökad betydelse. Följaktligen har behovet av mer koncernorienterad lagstiftning vuxit, inte minst på det internationella planet.¹

Den 8 oktober 2004 trädde förordning 2157/2001 om stadga för europabolag ("SE-förordningen") samt direktiv 86/2001 om komplettering av stadgan för europabolag ("SE-direktivet") vad gäller arbetstagarinflytande ikraft, cirka 30 år efter att det första förslaget till reglering lades fram. Den bakomliggande tanken, ett europeiskt aktiebolag underkastat gemensamma regler och med tydlig internationell prägel, framgår inte minst av den beskrivning som Sveriges Riksdags EU-upplysning presenterar:²

"Europabolag är en bolagsform som styrs av gemensamma regler i EU. Kraven på till exempel huvudkontor, styrelse och årsmöten är därför lika i alla länder där ett europabolag är verksamt. Genom att bilda ett europabolag behöver de berörda bolagen inte anpassa sig till olika nationella regelsystem."

I grova drag utgör europabolaget en möjlighet att kunna verka inom hela EU som ett aktiebolag i form av filialer och därmed slippa den traditionella koncernstrukturen med dotterbolag registrerade i respektive verksamhetsland. För en stor multinationell koncern som Global Refund Group (Global Refund), med dotterbolag i nära nog samtliga EU:s medlemsstater, utgör europabolaget naturligtvis en, åtminstone teoretiskt sett, intressant alternativ bolagsform. Koncernen lägger i dagsläget ner mycket tid och stora ekonomiska

---

¹ Werlauff, SE The Law of the European Company, Djøf Publishing, sid 10 f

² http://www.eu-upplysningen.se/templates/EUU/standardRightMenuTemplate____1731.aspx

resurser på att avge rapporter rörande lokal verksamhet, räkenskaper och ledning etc. och utgör härmed en självklar intressent för en eventuell ombildning.

Syftet med denna uppsats är att ge en sammanfattande bild till vad europabolaget innebär. Jag kommer att ägna en stor del till att presentera såväl bakgrunden till regleringen för europabolag som en presentation av de materiella reglerna kring bolagsformen. Därefter är mitt mål att utreda huruvida europabolaget verkligen lever upp till omgivningens förväntningar. Utgör det en möjlig bolagsform för Global Refund och vilken form för bildande är i så fall lämplig? Vilka fördelar respektive nackdelar innebär en eventuell ombildning och vilka möjligheter kan EG-rätten i övrigt erbjuda en internationell koncern som väljer att inte ombildas till europabolag? Jag vill presentera ett arbete som pekar på både möjligheter och nackdelar med en ombildning och jag hoppas på så sätt kunna bidra med argument inför egna överväganden, oavsett om det är för ett ombildande, eller en fortsättning att verka i bibehållen juridisk form.

1.2 Metod och material

Det material som finns tillgängligt avseende europabolag är främst i form av offentligt tryck, det vill säga förordning, direktiv samt förarbeten, vilka jag studerat tillsammans med doktrin och praxis. Den kanske viktigaste källan har dock varit en mängd artiklar som skrivits i samband med införandet av europabolagsregleringen och som till stor del utgjort en av de mer aktuella och uppdaterade källorna.

Intresset för europabolag verkar dessvärre ha varit som störst vid tiden för införandet av regleringen, vilket tydligt återspeglas i exempelvis omfattningen av de artiklar som finns tillgängliga. Jag har givetvis försökt att i möjligaste mån använda så nya och aktuella källor som möjligt.

1.3 Avgränsning

Den materiella regleringen kring europabolag är relativt omfattande. Medan en del av reglerna är unika och ger europabolaget dess karakteristiska egenskaper, är andra betydligt mer detaljerade och saknar någon avgörande betydelse. Vad gäller de mer detaljerade reglerna kring aktuella typer av bildande, har jag valt att utelämna dessa, då jag ansett dem sakna

direkt betydelse för valet av ombildning eller inte, utan snarare är en fråga för efterföljande avvägningar då ett beslut om ombildning redan är fattat. Vidare har jag valt att inte inrikta mig på något speciellt lands specifika lagstiftning, då även detta får anses vara en senare fråga. I vissa fall har jag dock refererat till svenska förhållanden, då främst i syfte att konkretisera situationen och underlätta förståelsen. Till sist kan nämnas att jag endast ytligt berör reglerna avseende arbetstagarinflytande, dels på grund av att jag bedömt att frågan har en underordnad betydelse för Global Refund, men även på grund av utrymmesskäl.

2 Historik

Alltsedan Kol- och Stålunionens bildande och i takt med att drömmen om ett enat Europa har vuxit har också önskan om ett europeiskt bolag funnits. Det första förslaget till en förordning på området lades fram av kommissionen 1970 och innebar således ett steg i förverkligandet av den gemensamma inre marknaden. Förslaget innehöll över 400 artiklar och var en i det närmaste komplett reglering av det tilltänkta bolaget, ett faktum som naturligt nog gav upphov till stora meningsskiljaktigheter mellan unionens medlemmar. Frågor rörande styrelseform, medarbetarnas inflytande och beskattning blev snart infekterade områden och eftersom någon enighet inte kunde uppnås fick drömmen om det europeiska bolaget läggas på is. Det var, som nämnts ovan, först 30 år senare förordningen kunde antas och möjligheten att registrera ett europabolag har nu blivit verklighet.³

---

³ E Werlauff, EU-selskabsret, 1999, s. 98 f. Regleringen avseende europabolag är varken det första eller det största steg gemenskapen tagit för att förverkliga den inre marknaden på bolagsrättens område. En serie bolagsdirektiv har, med början 1968, implementerats i medlemsstaterna. Direktiven syftar till att skapa likvärdiga förutsättningar för gemenskapens alla bolag, vilket skall underlätta deras verksamhet och samarbete och de behandlar allt ifrån revision och redovisning till delning av aktiebolag (Se först bolagsdirektivet 68/151/EG, andra bolagsdirektivet 77/91/EG, tredje bolagsdirektivet 78/855/EG, fjärde bolagsdirektivet 78/660/EG, sjätte bolagsdirektivet 82/891/EG, sjunde bolagsdirektivet 83/349/EG, åttonde bolagsdirektivet 84/253/EG, elfte bolagsdirektivet 89/666/EG samt trettonde bolagsdirektivet 89/667/EG). Redan 1984 antog kommissionen det första förslaget till ett direktiv, som skulle möjliggöra gränsöverskridande fusion av aktiebolag och andra bolag med begränsat ansvar (EGT C 23, 25.1.1985, s.11). Någon enighet lyckades dock inte heller här uppnås och läget förblev låst, eftersom parlamentet inte avgav något yttrande ifråga om arbetstagarinflytande vid sådan fusion. Det var inte förrän i samband med att stadgan för europabolag beslutades, år 2001, som arbetet med fusionsdirektivet kunde återtas. De frågor som lämnats outredda i samband med diskussionerna kring ett fusionsdirektiv 1984 blev av naturliga skäl aktuella även i samband med europabolagsregleringen och direktivet was agreed in the Council of Ministers i november 2004 och i Europaparlamentet i maj 2005 (Rickford, Jonathan, The Proposed Tenth Company Law Directive on Cross Border Mergers and its Impact in the UK, 2005, 16 European Business Law Review, sid. 1393-1414). Genom ett beslut av EEA Joint Committee den 25 juni 2002 har både förordningen och direktivet blivit en del av EES-avtalet. För Norge, Island och Lichtenstein gäller samma datum för ikraftträdande som för EU-staterna, dvs. Den 8 oktober 2004. Se Prop 2003/04:122 sid.24.

Lösningen på problemet att uppnå enighet har på många sätt snarare blivit en kompromiss än någon faktisk enighet. Den förverkligade formen av europabolaget skiljer sig således en hel del från förslaget från 1970, nämligen att bolagsformen i sin helhet skulle omfattas av gemenskapsrättsliga regler.⁴ SE-förordningen hänvisar istället i många fall tillbaka till nationell lagstiftning, så kallad renvoi-teknik.⁵ Resultatet är att det i stor utsträckning är det lands bolagsrättsliga lagstiftning i vilket bolaget har sitt säte, som tillämpas. Ett europabolag, som ser likadant ut i alla länder kommer således inte att finnas utan det handlar, ännu så länge, istället om lika många varianter europabolag som det finns stater inom EU.⁶

2.1   *Gemenskapens motiv*

EU skall vara världens mest dynamiska och konkurrenskraftiga marknad och ekonomi år 2010. Detta framgår av den så kallade Lissabonstrategin. Grundtanken är att sammanvävda ekonomier och ett fredligt Europa går hand i hand och att man genom en gemensam marknad kan undvika krig.⁷

Integrationen av den europeiska marknaden har tagit sig många uttryck, bland vilka europabolaget är ett självklart steg. Av SE-förordningens ingress framgår, att undanröjande av handelshinder och anpassning av staternas produktionsstrukturer är nödvändiga element för att åstadkomma en inre marknad.⁸ Det framgår att en sådan utveckling förutsätter att existerande företag med verksamhet i flera medlemsstater ges möjlighet att samla sin potential och att detta i sin tur förutsätter en möjlighet till gränsöverskridande fusion.⁹ Vidare konstateras att den rättsliga ram, inom vilken bolagen har att hålla sig, inte svarar mot den ekonomiska omfattning enligt vilken de bör utvecklas och att detta försvårar en sammanslagning av bolag hemmahörande i olika medlemsstater.¹⁰ Bolagens rättsliga utveckling har halkat efter deras ekonomiska utveckling, vilket leder till stora begränsningar i bolagens möjlighet att samverka mellan EU:s stater. En överensstämmelse mellan det europeiska företagens ekonomiska respektive rättsliga enheter är därför nödvändig och för att

---

⁴ M Hall, Artikeln Europabolag, se not första sidan som i sin tur hänvisar till Ds 2003:15

⁵ Renvoi är franska och betyder hänvisning

⁶ M Hall, , Artikeln Europabolag, sid 772

⁷ Nilsson, Mattias och Lundberg, Jenny, Europarätten, Jure, 2004, sid. 47

⁸ Förordning 2157/2001 punkt 1

⁹ Ibid punkt 2

¹⁰ Förordning 2157/2001 punkt 4

uppnå detta krävs ett bolag vars bildande och verksamhet regleras av en gemenskapsförordning som är direkt tillämplig i alla medlemsstater.¹¹

3 Val av lagstiftning och renvoi-teknik

EG:s lagstiftning förekommer i form av antingen s.k. primärrätt eller sekundärrätt. Reglering i form av primärrätt sker genom de stora fördragen, exempelvis unionsfördraget och de tre gemenskapsfördragen, samt anslutningsfördragen och mellanstatliga överenskommelser som binder gemenskapen. Beroende på primärrättens karaktär av ramlagstiftning har behovet av att precisera och fylla ut varit stort och sådan utfyllnad sker därför genom sekundärrätten. Sekundärrättens främsta typer av rättsakter är förordningar, direktiv och beslut. För europabolagets del har regleringen skett i form av en förordning, men även genom ett direktiv för reglering av arbetstagarinflytande. För att lättare kunna förstå de konsekvenser som regleringen avseende europabolag får för Sveriges del har jag valt att kort beskriva rättsakternas egenskaper.¹²

3.1 Förordning

Gemenskapsrättslig reglering i form av en *förordning* innebär att förordningen är direkt tillämplig i varje enskild medlemsstat. En förordning skall således tillämpas av de nationella domstolarna och kan åberopas fullt ut av enskilda på samma sätt som övrig nationell lagstiftning.¹³ För att det inte skall uppstå något tvivel om en förordnings ursprung eller rättsliga effekt, har EG-domstolen slagit fast att den varken får eller skall införlivas i nationell rätt. En förordning kan på så sätt sägas likna en svensk lag och är ett viktigt instrument när man vill skapa enhetlig reglering inom gemenskapen. När SE-förordningen trädde i kraft den 8 oktober år 2004 kom den således att gälla samtidigt i alla EU-stater.¹⁴ Avseende de frågor som lämnats utanför en gemensam reglering, föreskriver förordningen vad som skall gälla.¹⁵ För europabolaget gäller i första hand de lagbestämmelser som antagits av medlemsstaten för

---

¹¹ Ibid punkt 6

¹² Norstedts juridiska handbok, 16 uppl., A Evans och P Falk, EG-rätt och EES-rätt, sid. 45

¹³ EG-fördraget art.249

¹⁴ Norstedts juridiska handbok, 16 uppl., A Evans och P Falk, EG-rätt och EES-rätt, sid. 45

¹⁵ Förordning 2157/2001 art 9

att tillämpa de gemenskapsåtgärder som specifikt avser europabolag. I andra hand tillämpas de lagbestämmelser som gäller för ett publikt aktiebolag bildat i överensstämmelse med lagstiftningen i den medlemsstat där europabolaget har sitt säte och i sista hand är det bolagsordningen som skall tillämpas. Härutöver föreskriver SE-förordningen att europabolagen i varje land skall behandlas som ett publikt nationellt aktiebolag i den medlemsstat i vilken det har sitt säte.¹⁶ Detta innebär att samma rättigheter och skyldigheter gäller för europabolaget som för övriga bolag och att någon särbehandling därmed inte är möjlig.¹⁷

Eftersom förordningen föreskriver att medlemsstaterna i vissa fall har en *rätt* och i andra fall en *skyldighet* att besluta i vissa frågor rörande europabolag, så har medlemsstaterna tvingats överväga behovet av kompletterande, nationell lagstiftning samt hur denna i sådana fall skulle utformas. Dessa fall är många, men som exempel kan nämnas möjligheten för nationella myndigheter att (1) motsätta sig att ett europabolag flyttar sitt säte eller att ett bolag deltar i bildande av europabolag genom fusion (2) besluta om dualistiskt organiserade europabolag med säte i Sverige, samt (3) skyddet för minoritetsaktieägare och borgenärer i samband med att ett europabolag flyttar sitt säte från ett medlemsland till ett annat.¹⁸ Några av de nämnda områdena samt ytterligare ett antal behandlas utförligare nedan.

3.2 Direktiv

Ett *direktiv* är bindande för medlemsstaterna endast såvitt avser dess effekter och konstruktionen kan därmed liknas vid andra internationella förpliktelser. Det betyder, att ett direktiv riktar sig till medlemsstaterna och inte till enskilda medborgare och det ankommer på myndigheterna i vart och ett av gemenskapens länder att bestämma på vilket sätt man vill implementera ett direktiv. Möjligheterna att anpassa lagstiftningen efter varje unikt rättsystem är således stora när det gäller direktiv. Givetvis kan ett direktiv vara mer eller mindre detaljerat och utrymmet för medlemsstaternas valfrihet varierar således beroende på direktivets utformning.¹⁹

---

¹⁶ Förordning 2157/2001 art 10

¹⁷ Lagrådsremiss avseende Europabolag, Stockholm den 12 februari 2004, sid 48

¹⁸ Förordning 2157/2001 artiklarna 8.14 respektive 19, art 39.5, art 8.5 respektive 8.7

¹⁹ Norstedts juridiska handbok, 16 uppl., A Evans och P Falk, EG-rätt och EES-rätt, sid 45

För att uppfylla kraven i SE-förordningen respektive SE-direktivet, har medlemsstaterna således genomfört en mängd ändringar i redan befintlig lagstiftning, men även stiftat helt nya lagar. För Sveriges del har det inneburit införandet av lag (2004:575) om europabolag samt lag (2004:559) om arbetstagarinflytande i europabolag.

3.3 Renvoi-teknik

Som redan nämnts saknar SE-förordningen gemensam reglering på flertalet områden, exempelvis obeståndsrätt, konkurrensrätt, immaterialrätt och skatterätt. Det innebär att förordningen i många fall hänvisar tillbaka till nationell lagstiftning enligt den så kallade renvoi-tekniken. Regler avseende ändring av europabolagets aktiekapital och övriga regler rörande aktier, obligationer och andra värdepapper täcks exempelvis av samma bestämmelser som tillämpas på aktiebolag med säte i det medlemsland i vilket europabolaget är registrerat.²⁰ Det innebär att såväl ökning som minskning av aktiekapital, tecknande av aktier samt handel med aktier, obligationer och andra säkerheter omfattas av nationella regler. Ytterligare områden är reglering avseende bolagets bildande, avveckling, likvidation och obestånd.²¹

Listan över regleringar som omfattas av renvoi-tekniken kan göras lång och jag kan av utrymmesskäl inte nämna alla. Som avslutning vill jag dock påpeka att även sammansättningen av europabolagets olika organ och hur verksamheten i dessa skall bedrivas, är underkastade nationell reglering. Även sammankallande, genomförande och röstning vid bolagsstämma, samt upprättande av årsbokslut och, i förekommande fall, koncernbokslut sker enligt nationella principer och regler.²² I vissa fall torde renvoi-tekniken spela mindre roll, i andra fall lär den sannolikt kunna ha en avgörande betydelse över huruvida en ombildning ter sig rimlig eller ej.

En av renvoi-teknikens negativa konsekvenser är att nya konstruktioner i många fall är oförenliga med redan gällande nationella principer och därmed blir i det närmaste omöjliga att genomföra. Ett belysande exempel är den möjlighet som givits europabolagen att tillåta ett bolag eller annan juridisk person att vara ledamot i styrelsen för ett bolag. Detta är en

---

²⁰ Förordning 2157/2001, artikel 5

²¹ Förordning 2157/2001, artikel 15(1)

²² Förordning 2157/2001, artikel 51 och 53

möjlighet som betydligt skulle underlätta administrationen i koncerner där företrädare för koncernens moderbolag ofta tar plats i styrelserna för en lång rad dotterbolag. En personförändring i moderbolaget får därför stora konsekvenser för sammansättning av styrelserna för ett stort antal dotterbolag.²³ För Sveriges del bedömdes en sådan ordning inte vara möjlig. Inte för att det fanns något förbud mot en sådan konstruktion, utan därför att det ansetts vara oförenligt med rådande principer att låta en juridisk person vara styrelseledamot. Anledningen är att styrelseuppdrag till stor del bygger på aktieägarnas förtroende för personen ifråga och av denna anledning har Sverige infört ändringar i både aktiebolagslagen och försäkringsrörelselagen (SFS 2004:577) för att lagfästa dessa principer.²⁴

Resultatet av ovanstående, det vill säga att hänvisa tillbaka till nationell lagstiftning, torde troligtvis resultera i att europabolagen kommer att utgöra nationella varianter av samma internationella bolagstyp snarare än den gemensamma bolagsform som var den ursprungliga tanken. Medlemsstaterna har tvingats kompromissa, vilket får anses urvattna europabolagets supranationella egenskaper. Eftersom principer och rättssystem kan variera i betydande grad mellan EU-länderna kan valet av land där man förlägger bolagets säte få en avgörande betydelse.

3.4   *Konsekvenser av lagstiftningstekniken - nationella myndigheters roll*

På grund av sin direkta tillämplighet är effekterna av en förordning i hög grad beroende av nationell lagstiftning och nationella myndigheter, dels beträffande överensstämmelse med de självständiga reglerna i nationell bolagsrätt, men även vid utnämningen av ansvariga och kompetenta nationella myndigheter. Förordningen anger att varje medlemsstat skall utse behörig myndighet avseende en rad områden och därefter underrätta kommissionen om sitt val av myndighet. Inte minst har lagstiftningstekniken haft betydelse för bildande av europabolag genom fusion, eftersom det är de nationella myndigheterna som bland annat kontrollerar lagenligheten av en fusion.²⁵

Förordningen kräver inte någon liknande officiell anmälan, som angivits ovan, till kommissionen av exempelvis den myndighet som har rätt att motsätta sig bildande av

---

²³ Förordning 2157/2001 art. 47.1

²⁴ Prop. 2003/04:112 sid. 98-99, med hänvisning till SOU 1995:44 sid. 196

²⁵ Förordning 2157/2001 artikel 68.2, 26(1) respektive 54(2)

europabolag genom en gränsöverskridande fusion eller att europabolaget flyttar sitt säte. Det innebär att medlemsstaterna i själva verket har större inflytande över valet av behöriga myndigheter än som framgår direkt av förordningen. De har en större frihet vid fördelningen av ansvaret för dessa områden, eftersom förordningen inte uppställer något krav på anmälan av behörig myndighet för dessa fall.²⁶

4 Grundläggande begrepp och principer

Utformningen av regleringen av europabolag är till stor del präglad av det faktum att gemenskapens medlemsländer har olika rättssystem, som styrs av olika principer (se ovan angående exempelvis renvoi-tekniken). Samtidigt både bygger den på och ger uttryck för principer som är grundläggande för gemenskapen och därmed gemensamma för samtliga medlemsstater. Att förstå dessa principer blir således avgörande för att förstå såväl uppbyggnaden av regleringen och dess konsekvenser som för att få en grundläggande förståelse för de EG-rättsliga möjligheter som står samtliga nationella bolag till buds, trots att europabolagsformen inte utnyttjas.

4.1 *EG-fördraget och etableringsfriheten*

Etableringsfriheten innebär en rätt att etablera sig var som helst inom EU/EES genom antingen dotterbolag, filial eller agentur och på så sätt bedriva verksamhet under samma förutsättningar som gäller för etableringsstatens egna medborgare. Det är en av EU:s mest centrala rättigheter och återfinns i EG-fördragets artikel 43. I artikel 48 kan vidare utläsas att de rättigheter som tillkommer fysiska personer även skall tillkomma juridiska personer. Etableringsfriheten innebär således att såväl fysisk som juridisk person har rätt att bland annat bilda och driva företag på samma villkor som föreskrivs etableringslandets egna medborgare och bolag.

Etableringsfriheten för bolag inom EU är mycket omfattande, eftersom den i sin utformning saknar krav på verksamhet i ursprungslandet. Det innebär att det är fullt möjligt att bilda ett

---

²⁶ Werlauff, SE The Law of the European Company, sid. 26

bolag i den medlemsstat, som uppställer de mest gynnsamma villkoren avseende exempelvis aktiekapital, för att därefter upprätta en så kallad sekundär etablering i form av en filial i det land där verksamheten önskas bedrivas. Någon verksamhet i det första etableringslandet skulle således aldrig existera. Eftersom möjligheterna med en så långtgående etableringsfrihet kan tyckas i det närmaste obegränsade, är det förvånande att det var först 1999, i fallet Centros (C-212/97), som EG-domstolen prövade dess eventuella begränsningar. Efter Centros följde ytterligare två fall, som vidare prövade de frågor som uppstått i samband med Centros-processen. Genom en kortfattad presentation och utan att gå in på detaljer i varje enskilt fall vill jag lyfta fram de huvudsakliga konsekvenserna och därmed visa vad etableringsfriheten faktiskt innebär.^{27 28}

Den kanske viktigaste konsekvensen av fallet Centros är fastställandet att det faktiskt står gemenskapens näringsidkare fritt att välja bland de olika associationsformer som gemenskapen har att erbjuda. Bolaget Centros Ltd. bildades i England av ett danskt par, bosatta i Danmark. Anledningen till varför paret valt just England som etableringsland var att där saknades regler om obligatoriskt tillskjutande av ett lägsta aktiekapital jämfört med de danska reglerna med ett minimum på 200 000 DKK. Då bolaget, som aldrig bedrivit någon verksamhet i England, ansökte om upprättande av en filial i Danmark, avslog de danska myndigheterna denna begäran. Motiveringen var att Centros syfte var att upprätta sitt huvuddriftställe i Danmark och att det således rörde sig om ett internt danskt förhållande där syftet varit att kringgå de danska reglerna. EG-domstolen höll dock inte med, utan framhöll att ett bolag, som bildats i enlighet med rätten i en medlemsstat, skall ha rätt att upprätta en filial i en annan stat, trots att det enda syftet är att driva sin huvudsakliga, eller till och med hela, ekonomiska verksamhet i filiallandet. Att välja bolagsform för att undgå restriktioner i det egna landet, såsom krav på tillskjutande av aktiekapital, är således fullt tillåtet. Att konstruktionen i detta fall valts enbart med syfte att undgå Danmarks restriktiva regler för bildande av aktiebolag, bedömde EG-domstolen sakna betydelse.²⁹

---

²⁷ M Bogdan, Rätt att välja bland nationella bolagsformer inom EU, Ny Juridik nr 1 2004, s.7 f

²⁸ En viss möjlighet för medlemsstaterna att begränsa etableringsfriheten finns i artikel 46, om det med hänsyn till allmän ordning, säkerhet eller hälsa skulle vara befogat. Det skall dock nämnas att denna undantagsregel skall tolkas restriktivt.²⁸ Principen bottnar i en av gemenskapsrättens helt grundläggande principer, nämligen förbudet mot diskriminering på grund av nationalitet (EG-fördraget art. 12). Se E Werlauff, EU-Selskabsret, 1999, s.13

²⁹ M Bogdan, Rätt att välja bland nationella bolagsformer inom EU, Ny Juridik nr 1 2004, s. 9 ff

Centros-domen tycks ge utrymme för en i det närmaste obegränsad etableringsfrihet. Tre år senare skulle dock etableringsfrihetens omfattning komma att prövas ytterligare i ett nytt fall, *Überseering*. Upprinnelsen var en skadeståndsvist vid en tysk domstol med det i Nederländerna registrerade bolaget *Überseering* som käreande. Tyskland tillämpar dock, som ovan nämnts, den så kallade säteteorin och eftersom *Überseering* vid tiden hade sitt säte i Tyskland var dess möjlighet att kunna ikläda sig rättigheter och skyldigheter samt vara part vid tysk domstol att bedöma enligt tysk rätt. Eftersom bolaget inte var ombildat enligt tyska regler kunde det inte erkännas vare sig partshabilitet eller rättskapacitet och dess talan avvisades således av den tyska domstolen. Den tyska Högsta domstolen hänvisade ärendet till EG-domstolen för att få svar på frågan om denna vägran kunde anses förenlig med EG:s vidsträckta etableringsfrihet. EG-domstolen betonade i sin slutsats att etableringsfriheten med nödvändighet förutsätter att medlemsstaternas bolag erkänns i den stat i vilken de önskar etablera sig. Medlemsstaterna skall således inte, som hade anförts i det aktuella fallet, behöva ingå avtal om ömsesidigt erkännande av bolag (baserat på art. 293 i EG-fördraget) för att de skall kunna komma i åtnjutande av etableringsfriheten i artiklarna 43 och 48. Det anses följa direkt av etableringsfriheten att medlemsstaternas bolag skall erkännas av varje annan medlemsstat i vilken de vill etablera sig och därmed tillerkännas såväl rättskapacitet som partshabilitet. Någon möjlighet för medlemsstaterna att med hjälp av sina internationellt privaträttsliga regler underkänna bolagets existens, och sätta etableringsfriheten ur spel, finns således inte.³⁰

Genom *Centros* och *Überseering* har alltså slutgiltigt fastslagits att det finns en möjlighet att fritt välja bland EU:s olika bolagsformer med en efterföljande skyldighet för medlemsländerna att erkänna de olika bolagsformerna. I det senaste av fallen, *Inspire Art*, konstateras dessutom att det strider mot etableringsfriheten att utländska bolag åläggs särskilda formella skyldigheter, såvitt avser exempelvis kravet på minimikapital. Etableringsfrihet skall, enligt EG-domstolen, tillkomma alla bolag, bortsett från att de skapats för att kringgå nationell lagstiftning och att någon verksamhet därför inte bedrivs i ursprungsstaten.³¹

---

³⁰ M Bogdan, Rätt att välja bland nationella bolagsformer inom EU, Ny Juridik nr 1 2004, sid 12-14

³¹ Ibid, sid 15-18

4.2 Sätesteorin och registreringsteorin

En fysisk person är garanterad en rätt att bosätta sig och öppna verksamhet på en medlemsstats territorium, inklusive rätten att öppna kontor, filial eller agentur. Detta framgår av etableringsfriheten i EG-fördragets artikel 43 (se stycket ovan). Möjligheterna för ett nationellt aktiebolag att, med bibehållande av sin ursprungliga juridiska person, förflytta sig över landgränserna, beror delvis på i vilken rättsordning bolaget har bildats. EU:s olika medlemsstater ansluter sig antingen till den s.k. registreringsteorin eller till sätesteorin, vilka har olika sätt att lösa problemet. *Registreringsteorin*, som Sverige tillämpar, anser att ett bolag tillhör det land enligt vars lagstiftning det har bildats. Det innebär att bolaget, om det vill flytta, måste upplösas i det gamla landet för att bildas på nytt i det land till vilket det har för avsikt att flytta. *Sätesteorin*, å andra sidan, accepterar att ett aktiebolag byter nationell rättsordning. För att bolaget skall betraktas som tillhörande den nya rättsordningen krävs emellertid att respektive nationella kriterier avseende aktiebolag är uppfyllda. Det innebär att bolaget måste uppfylla kriterierna i det nya landet för att erkännas som bolag enligt dettas ordning.³²

Gemenskapens länder är splittrade i valet av tillämplig metod. England, Irland och Holland är trogna förespråkare av registreringsteorin, medan Tyskland, Frankrike och resten av Kontinentaleuropa har valt att använda sätesteorin. Den svenska lagstiftningen, tillsammans med övriga Norden, har valt den brittiska linjen och tillämpar därmed i första hand registreringsteorin, vilket följaktligen innebär begränsade möjligheter att förflytta sig över landgränserna.³³

4.2.1 Det här säger EG-rätten

På grund av medlemsstaternas olika attityd gentemot möjligheten för ett bolag att flytta sitt säte har frågan av naturliga skäl blivit föremål för EG-domstolens prövning. För att bättre kunna förstå EU:s allmänna inställning vill jag presentera ett belysande rättsfall på området, det så kallade Daily Mail-fallet (81/87). Fallet rörde ett Engelskt bolag, Daily Mail, som hade för avsikt att placera sitt säte i Holland. Eftersom en sådan flytt krävde den engelska skattemyndighetens godkännande, ansökte Daily Mail om ett sådant tillstånd. Bolaget fick avslag med den följd att ledningen förbjöds att flytta. Fallet togs upp inför EG-domstolen,

---

³² L Pehrson, Det nya Europabolaget – en presentation, 2001, sid. 10-11

³³ Ibid

där kärnfrågan var huruvida ett bolag som är registrerat i en medlemsstat, med hänvisning till etableringsfriheten, ges en rätt att flytta sin centrala ledning och kontroll till en annan medlemsstat. Daily Mail argumenterade för en för bolag lika vidsträckt rätt till etablering som för fysiska personer, medan den engelska skattemyndigheten hävdade att någon generell rätt för bolag att flytta sin ledning från en medlemsstat till en annan inte fanns.³⁴ I domstolens bedömning konstaterades, att fri etablering är en grundläggande princip för den europeiska gemenskapen, inte bara för fysiska medborgare, utan även för juridiska personer. Om en medlemsstat skulle förbjuda nationella bolag från att flytta skulle detta innebära våld mot principen om fri etablering. Det konstaterades emellertid vidare, att den engelska skattemyndigheten faktiskt tillåter att etablering sker i ett nytt land, men att rätten att flytta i praktiken är begränsad genom kravet på godkännande av myndigheten i varje enskilt fall. Att de rättsliga effekterna för bolags rörlighet blir olika, beroende på vilka länder som är inblandade, är därför bara en naturlig följd av ländernas val av olika lösningar för att bestämma nationaliteten på ett bolag (dvs. sätes- eller registreringsteorin). Domstolens svar på frågan huruvida ett bolag fritt skall kunna flytta sitt säte eller huvudkontor var således att denna inte står att finna i fördraget och den grundläggande etableringsfriheten, utan måste formuleras med hjälp av framtida lagstiftning och konventioner. Någon rätt för ett bolag, som är registrerat enligt lagstiftningen i ett medlemsland och har sitt säte där, att flytta sitt säte till en annan medlemsstat med hänvisning till etableringsfriheten, kunde därmed inte beviljas av EG-domstolen.³⁵

I linje med domstolens utlåtande i fallet med Daily Mail, om framtida lagstiftning och konventioner som en lösning på problemet med gränsöverskridande flytt av säte, pågår arbetet med ett 14:e bolagsdirektiv för möjliggörandet av en sådan flytt. 2003 presenterades, inte ett förslag, men väl en intention att presentera ett förslag, i Kommissionens handlingsplan avseende moderniseringen av EU:s bolagsrätt.³⁶ När förslaget eventuellt kommer att presenteras respektive antas är svårt att säga, men klart är att det ligger högt på prioriteringslistan.

---

³⁴ Mattsson, Some Reflections on the European Company from a Tax Point of View, sid 242

³⁵ Mål EG/81/87 Daily Mail, ... se mattsson not 21 sid 243.

³⁶ Directorate General for Internal Market and Services, sid 9

5 Materiella regler

Som framgått ovan innebär renvoi-tekniken att europabolagen till stor del omfattas av nationella regler exempelvis rörande aktiekapital, beskattning och sammansättande och sammankallande av bolagsorganen. Följaktligen är det av avgörande betydelse var bolaget väljer att förlägga sitt säte. Nedan följer några av de formella regler som europabolaget omfattas av. Några av dessa utgörs av nationella regler, medan andra utgörs av förordningens föreskrifter.

5.1 Kapital och bolagsordning

Europabolaget är en juridisk person med full rättskapacitet, vilket innebär att det kan äga rättigheter och ikläda sig skyldigheter. Det betyder att europabolaget, precis som övriga nationella traditionella juridiska personer, kan ingå avtal samt vara part i exempelvis skiljedomsförfarande eller annan process. Europabolaget får status som juridisk person samma dag som det registreras i enlighet med artikel 12.³⁷

Ett europabolag bildas alltid i form av ett publikt aktiebolag. Detta framgår även genom att det föreskrivs att bolagets kapital skall vara fördelat på aktier samt att varje aktieägare endast är ansvarig för så stor del av kapitalet som denne har tecknat. Europabolagets kapital skall anges i Euro (€) och får inte understiga € 120 000. För Sveriges vidkommande gäller, eftersom vi (ännu) inte tillträtt den tredje fasen i EMU-samarbetet, att kapitalet istället får anges i SEK. För bolag med sådan verksamhet, som i den enskilda medlemsstaten kräver ett högre aktiekapital, skall vad som gäller för den typen av bolag även gälla för europabolag med säte i medlemsstaten.³⁸ Bestämmelsen bygger på en mer allmän bestämmelse i förordningen, som föreskriver att om speciella regler gäller för den verksamhet europabolaget bedriver, skall dessa regler tillämpas även på europabolaget.³⁹

---

³⁷ Förordning 2157/2001 art 1(3) och 16(1)

³⁸ Förordning 2157/2001 art 1(1), 1(2), 4(3) och 67(1)

³⁹ Förordning 2157/2001 art 9(3). Sådan typ av verksamhet kan vara t ex försäkringsbolag, advokatbyråer, revisionsbyråer etc.

5.2 Förbud mot diskriminering

Ett europabolag skall behandlas på samma sätt som ett publikt aktiebolag, som bildats i enlighet med lagarna i det land där europabolaget har sitt säte. Vad gäller efterlevnaden av såväl de nationella bolagsrättsliga regler, som skall tillämpas på europabolaget, som föreskrifterna i SE-förordningen, skall dessa sanktioneras enligt samma regler som gäller för nationella aktiebolag.⁴⁰

5.3 Europabolagets namn

Europabolagets namn, dess firma, skall innehålla förkortningen SE, antingen före eller efter namnet.⁴¹ Tanken är att det inte skall kunna gå att ta miste på ett europabolag och ett traditionellt nationellt bolag och att man lätt skall känna igen europabolaget genom dess val av denna ”överstatliga” bolagsform.⁴²

5.4 Registrering, offentlighet, handel

Ett europabolag måste registreras i enlighet med reglerna i den stat där det har sitt säte. Som följer nedan är det en förutsättning för bolagets registrering att det dokumenterats att reglerna om arbetstagarinflytande i direktiv 2001/86/EG har efterföljts. Vid registrering är europabolaget skyldigt att följa de regler för offentlighet av dokumentation och information som föreskrivs i registreringslandet. Övriga frågor rörande registrering, såsom offentliggörandet av både registrering och avregistrering samt själva registret etc., styrs till stor del av reglerna i det första bolagsdirektivet.⁴³

SE-förordningen saknar regler beträffande bolagets rättskapacitet innan dess att registreringen är genomförd och bolaget kan erkännas som juridisk person. Denna fråga måste därför bli föremål för prövning enligt nationell lag.⁴⁴

---

⁴⁰ Förordning 2157/2001 art 10 resp. 18

⁴¹ Ibid art 11(1)

⁴² Werlauff, SE The Law of the European Company, sid 33

⁴³ Förordning 2157/2001 art 12(1), som bygger på art 3 i direktiv 68/151/EG (s.k. första bolagsdirektivet), art 12(2), samt artikel x, i enlighet med det första bolagsdirektivet.

⁴⁴ Nationell lag måste i sin tur överensstämma med kraven i det första respektive andra bolagsdirektiven.

5.5 *Redovisning*

EU:s direktiv inom området för redovisning har under många år varit ett av de dominerande områdena för arbetet att harmonisera bolags- och affärsrätten inom EU. För de fall det inte varit direktiven som stått för harmoniseringen, har arbetet skett i form av nationella redovisningsregler och standardregler som utarbetats av specialistorganisationer såsom International Accounting Standards (IAS) och Generally Agreed Accounting Principles (GAAP). Faktum är, att ändringar i det fjärde respektive sjunde gemenskapsrättsliga bolagsdirektiven, som reglerar redovisningen på EU-området, innebär att EU:s redovisningsregler numera är kopplade till IAS och att dessa härmed kommer att utgöra ramen för redovisningsreglerna inom EU.⁴⁵

För europabolag gäller, att årsredovisning, eventuell koncernredovisning, revision och publiceringen av dessa, är underkastade renvoi-tekniken. De omfattas därmed av samma regler som gäller för vanliga publika aktiebolag i den medlemsstat där europabolaget har sitt säte. Eftersom harmoniseringen inom EU är så långt gången inom detta område är emellertid skillnaderna länderna emellan mycket små.⁴⁶

---

⁴⁵ E Werlauff, SE The Law of the European Company, sid 159-161

⁴⁶ Förordning 2157/2001 art 61 och E Werlauff, SE The Law of the European Company sid 159 ff

6 Arbetstagarinflytande i europabolaget

En av de stora anledningarna till svårigheterna att uppnå enighet avseende arbetet med reglering av europabolag har varit de olika uppfattningarna om hur arbetstagarinflytandet skulle organiseras. År 1989 gjordes ett försök att dela upp den ursprungliga europabolagsförordningen i två delar, där den omtvistade frågan om arbetstagarinflytande skulle regleras i ett separat direktiv.⁴⁷ Oenigheten fortsatte och 1997 var det Storbritanniens motvilja att anta de kompletterande referensbestämmelserna som satte käppar i hjulet och efter att 1998 ha omarbetat förslaget var det istället Spanien som satte sig på tvären. Turerna har varit många och speglar i många hänseenden den brist på enighet som genomsyrat hela processen med arbetet kring europabolaget. Det var först år 2000 som medlemsländerna lyckades nå en lösning och kunde anta direktiv 2001/86/EG.⁴⁸

Eftersom arbetstagarinflytandet i europabolagen regleras genom ett gemenskapsrättsligt direktiv skall dess bestämmelser som bekant implementeras i den nationella lagstiftningen. Det kan ske antingen genom införande av nya regler, ändringar i befintlig lagstiftning eller, för arbetstagarinflytandets del, genom reglering i kollektivavtal. För svenskt vidkommande har implementeringen skett genom införande av en helt ny lag (2004:559) om arbetstagarinflytande i europabolag, men även genom ändringar i befintlig lagstiftning.⁴⁹ Något införlivande genom kollektivavtal har av arbetsmarknadens parter inte ansetts lämpligt.⁵⁰

Frågan om arbetstagarinflytande har varit en av de mest grundläggande och viktiga frågorna i arbetet kring regleringen av europabolaget. Det är troligtvis även en av förklaringarna till varför den lett till så många meningsskiljaktigheter, vilka i sin tur orsakat förseningar i lagstiftningsprocessen. Lagstiftaren har bedömt frågan vara så viktig, att det införts en bestämmelse innebärande att ett europabolag inte kan registreras förrän frågan om formen för arbetstagarinflytande är löst. Således gäller att, för varje europabolag, kraven för arbetstagarinflytande i enlighet med direktivet är uppfyllda och att detta är en förutsättning för att registrering skall kunna ske. Skulle åtgärder vidtagna i enlighet med direktiv 2001/86 inte

---

⁴⁷ K Goulet, Europabolaget, Europarättslig Tidskrift nr 3/2001, sid. 308

⁴⁸ Ibid. sid. 300

⁴⁹ Se SFS 2004:0561 ändringar i lag om europeiska företagsråd, SFS 2004:0560 ändringar i lag om styrelserepresentation för de privatanställda.

⁵⁰ Prop. 2003/04:122 sid. 24 ff

stå i överensstämmelse med bolagsordningen skall dessa ha företräde framför bolagsordningen.⁵¹

Det främsta syftet med direktivet om arbetstagarinflytande är att trygga ett förfarande av information och samråd då europabolaget fattar beslut. Härutöver skall arbetstagarnas situation präglas av en så kallad före- och efterprincip. Det innebär, att arbetstagarnas situation före bildandet av europabolag skall vara vägledande för deras rättigheter efter bildandet. Direktivet behandlar således inte eventuell reglering vid ändringar i arbetstagarnas inflytande i det redan bildade europabolaget. För att kunna trygga ett sådant förfarande föreskriver direktivet att bolagens ledningar i första hand skall träffa avtal med arbetstagarnas företrädare om hur arbetstagarinflytandet skall organiseras. Skulle av någon anledning något sådant avtal inte uppnås, får tillämpning ske av de referensbestämmelser som införts i enlighet med direktivet.⁵²

7 Nya möjligheter

7.1 *Fusion med modifikation*

Den kanske mest uppmärksammade nyheten med europabolaget är att det numera är möjligt att genomföra en gränsöverskridande fusion eftersom detta utgör ett av de fyra förfarandena för bildande.⁵³ För de flesta bolag, som önskar genomföra en sammanslagning över landgränserna, är skillnaderna i nationell lagstiftning ofta så stora att man måste använda sig av komplicerade juridiska metoder som är väldigt dyra.⁵⁴ Som redan nämnts innebar emellertid arbetet inför europabolagsregleringen, att arbetet med ett direktiv (det tionde bolagsdirektivet) för att möjliggöra en gränsöverskridande fusion även för nationella bolag kunde upptas. Detta har resulterat i att Kommissionen den 26 oktober 2005 antog förslaget till Dir 2005/56/EG, men eftersom direktivet ännu inte har trätt ikraft, innebär europabolaget den hittills enda existerande möjligheten att fusionera över landgränserna.⁵⁵

---

⁵¹ Förordning 2157/2001 art. 12(2)-(4)

⁵² Prop. 2003/04:122 sid. 25 ff

⁵³ Ibid.

⁵⁴ KOM (2003) 703, sid. 2

⁵⁵ Prop. 2003/04:122 sid 25 ff samt annex 2. Direktivet träder ikraft efter en 24 månaders ”transposition deadline” och syftar till att förenkla gränsöverskridande fusioner av aktiebolag. Direktivet anses vara en av huvudakterna i arbetet med att maximera tillväxt och anställning.

Att bilda europabolag genom fusion står emellertid till förfogande endast för publika bolag från olika länder. Det innebär att många befintliga koncerner kan avskryva denna form för bildande, eftersom en koncern sällan består av noterade dotterbolag. Det typiska scenariot kommer istället sannolikt utgöras av två "fristående" publika bolag hemmahörande i olika länder och vilka, med en avsikt att effektivisera sitt samarbete, önskar fusionera. De möjligheter som tidigare erbjudits har varit samarbete i form av gemensamt dotterbolag i ett av länderna, gemensamt holdingbolag, alternativt likvidation av verksamheten i ett av länderna, för att därefter bedriva verksamhet uteslutande i det andra landet. Istället kan bolagen numera välja att genom absorption eller kombination genomföra en gränsöverskridande fusion, naturligtvis förutsatt att ett europabolag därmed bildas. För de bolag som kommer att utnyttja möjligheten till gränsöverskridande fusion i enlighet med det tionde bolagsdirektivet, kan nämnas att förfarandet till största delen överensstämmer med fusion vid bildande av europabolag.⁵⁶

7.2 Flytt av säte

Av stycke 4.2 ovan framgår att ett nationellt bolags möjligheter att flytta sitt säte är beroende av att bolaget tillhör ett land som ansluter sig till den s.k. säteteorin. Någon allmän rätt att flytta sätet har dock inte något stöd av EG-rätten (se stycke 4.2.1 ang. Daily Mail). Tack vare europabolaget har det nu blivit möjligt för bolag att oavsett i vilken rättsordning de har sin hemvist, förflytta sitt säte över landgränserna och därmed betrakta hela Europa som sin hemmamarknad. Förfarandet är förvisso underkastat både detaljerade regler och en möjlighet för medlemsstaternas myndigheter att hindra en flytt (se nedan stycke 7.2.2) men innebär i förhållande till tidigare praxis en betydande nyhet.

7.2.1 Europabolagets hemvist

I SE-förordningen föreskrivs att ett europabolags säte och huvudkontor skall vara beläget i samma medlemsstat.⁵⁷ På så sätt har man velat undvika så kallad "jurisdiktion-shopping". Innebörden är att ett europabolag förvisso kan välja registreringsort utifrån ett lands bolagsrättsliga klimat, men att en begränsning föreligger eftersom verksamheten måste bedrivas från samma stat. Ytterligare en begränsning följer genom artikel 11 i SE-direktivet, där det framgår att medlemsstaterna skall vidta lämpliga åtgärder för att förhindra ett

---

⁵⁶ E Werlauff, EU-selskabsret, 2002, sid. 5

⁵⁷ Förordning 2157/2001 art 7

begagnande av europabolagsformen, som är ägnat att frånta arbetstagare deras inflytande eller vägra att ge dem sådant inflytande. Det är följaktligen inte heller möjligt att välja registreringsland i syfte att kringgå skyddet för arbetstagare.⁵⁸

Kravet på att ett europabolag skall ha sitt säte och huvudkontor i samma medlemsstat är strikt och de nationella myndigheternas kontroll av reglernas efterlevnad är i högsta grad tvingande.⁵⁹ Europabolaget skall på intet sätt kunna användas som så kallat ”postlådebolag”, vilket för nationella bolag till stor del blivit resultatet av Centros-fallet. Kontrollen av att reglerna efterlevs är därför högt prioriterade. Bryter ett europabolag mot förordningens artikel 7, det vill säga om bolaget förlägger sitt reella huvudkontor i en annan medlemsstat än den i vilket säte och huvudkontor är registrerade, har de nationella myndigheterna i denna stat en skyldighet att rapportera förhållandena till den medlemsstat i vilken sätet är beläget.⁶⁰ Den stat i vilken europabolaget har sitt säte skall vidta lämpliga åtgärder för att få bolaget att anpassa sig till bestämmelsen i artikel 7. Detta kan ske genom att bolaget antingen tvingas att flytta tillbaka sitt huvudkontor eller genom att flytta sätet enligt de regler som gäller för ett sådant förfarande. Dessutom skall ett rättsligt förfarande inledas mot det regelbrytande bolaget.⁶¹

7.2.2 Regler vid flyttning av säte

Proceduren för flyttning av europabolag regleras relativt ingående av förordningens bestämmelser. Lednings- alternativt förvaltningsorganet (beroende på om monistiskt eller dualistiskt styrelsesätt valts, se nedan stycke 7.3) ska lägga fram ett förslag om flyttningen, i enlighet med föreskrifterna i det första bolagsdirektivet. Förslaget skall innehålla ett antal punkter, exempelvis europabolagets aktuella firma, säte och organisationsnummer, samt de eventuella följder som en flyttning kan få för arbetstagarinflytandet (i form av tidsplan etc.).

⁶² Beslutet fattas av bolagsstämman med normalt två tredjedels majoritet.⁶³

---

⁵⁸ Werlauff, SE The Law of the European Company, sid 110-113

⁵⁹ Jfr Förordning 2157/2001 art 64, där det anges att medlemsstaten *skall* vidta åtgärder vid brist på uppfyllande av kraven på Europabolagets sida.

⁶⁰ Förordning 2157/2001 art 64.4

⁶¹ Förordning 2157/2001 art 64.1 samt 64.3

⁶² Förordning 2157/2001 art. 8.2

⁶³ Förordning 2157/2001 art 59.1

Vid flyttning av ett europabolags säte har medlemsstaterna getts en möjlighet att införa regler avseende skydd för bl a borgenärer. Trots att en borgenär visserligen inte förlorar sin fordran mot bolaget vid en eventuell flytt, kan flytten ändå komma att orsaka avsevärda försämringar av en borgenärs ställning. Det nya hemlandet kan exempelvis uppställa betydligt sämre krav på täckning för aktiekapitalet eller erbjuda en annan typ av insolvensrättslig lagstiftning, vilket kan innebära ett försämrat borgenärsskydd. Även det faktum att det rör sig om ett ökat geografiskt avstånd med sammanhängande praktiska svårigheter innebär ytterligare svårigheter för bolagets borgenärer, med ökade kostnader som följd. För Sveriges del gäller att europabolaget skall ansöka om tillstånd hos Bolagsverket om en eventuell flytt av sätet. Vidare skall skriftlig underrättelse om flytten göras till europabolagets borgenärer. Finner Bolagsverket att inget hinder föreligger för en flyttning av sätet, skall bolagets borgenärer få möjlighet att motsätta sig flytten. Förutsatt att borgenärerna underlåter att framföra några invändningar, kan tillstånd meddelas. I annat fall skall ansökan hänskjutas till allmän domstol för prövning. I domstolen skall tillstånd meddelas under förutsättning att bolaget kan visa att de borgenärer, som motsatt sig en flytt, har fått full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar.⁶⁴

Utöver det redovisade borgenärsskyddet erbjuder SE-förordningen även en möjlighet att tillgodose de särskilda behov som uppstår för en minoritets aktieägare som motsätter sig en flyttning.⁶⁵ Ett sådant skydd skulle exempelvis kunna innebära ett erbjudande om inlösen till de aktieägare som röstar emot ett förslag om flyttning. Slutligen har Finansinspektionen en rätt att motsätta sig en flyttning av sätet för bolag som står under dess tillsyn.⁶⁶

7.3   *Ledning och organisation*

Bland de nationella europeiska bolagen dominerar två organisatoriska system; nämligen det dualistiska och det monistiska. Båda systemen består av en bolagsstämma och därutöver antingen ett ledningsorgan och ett tillsynsorgan (det dualistiska systemet) eller endast ett förvaltningsorgan (det monistiska systemet). Enligt det *dualistiska systemet*, som framförallt förespråkas i Tyskland, är det bolagsstämman som utser medlemmarna i tillsynsorganet, vilka i sin tur tillsätter och entledigar medlemmarna i ledningsorganet. Systemet kännetecknas av

---

⁶⁴ Lag (2004:575) om europabolag 11-15 §§

⁶⁵ Förordning 2157/2001 art 8.5

⁶⁶ Prop. 2003/2004:134.

ledningsorganets höga grad av oberoende, vilket tar sig uttryck bland annat genom det faktum att dess medlemmar utses på fem år samt att det vid uppsägning finns ett krav på saklig motivering.⁶⁷ Ledningsorganet saknar beslutanderätt endast i frågor som rör bolagets kapital och kontroll, samtidigt som tillsynsorganet har begränsad möjlighet att ta sig an förvaltning. Den skarpa distinktionen mellan ledningsorgan och tillsynsorgan innebär vidare ett förbud mot dubbelt mandat, vilket betyder att man inte kan vara medlem i båda organen samtidigt.⁶⁸

I det *monistiska systemet*, företrädesvis representerat i England finns, utöver bolagsstämman, endast ett förvaltningsorgan.⁶⁹ Kännetecknande för det monistiska systemet är att förvaltningsorganet har såväl tillsynsfunktion som ansvar för den löpande förvaltningen och det är inte ovanligt att bolagets verkställande direktör även intar position som förvaltningsorganets ordförande. Bolagsstämman har en stark ställning och kan sägas ha en viss förvaltande roll eftersom den normalt både tillsätter och avsätter förvaltningsorganets medlemmar genom beslut med enkel majoritet.⁷⁰

Det nordiska systemet kan sägas vara en utveckling av det monistiska systemet och kan närmare beskrivas som ett slags tvåfaldigt förvaltningssystem. Den verkställande direktören (vd) i ett svenskt bolag är i själva verket en förgrening under styrelsen (förvaltningsorganet) och ansvarig för bolagets löpande förvaltning. Vd har att följa styrelsens instruktioner och vd's makt är därmed begränsad av styrelsens anvisningar. På så sätt kan styrelsen sägas ha såväl förvaltnings- som tillsynsansvar och den kan därför inte jämföras med det tyska tillsynsorganet med sin strikt kontrollerande funktion. Det är visserligen vanligt att vd har en plats i styrelsen, men däremot förbjudet för henne att inta platsen som styrelsens ordförande. De nordiska ländernas bolagsledningsstruktur kan vidare beskrivas som strikt hierarkisk. Bolagsstämman såväl utnämner som avsätter styrelsens medlemmar, vilka i sin tur kan anställa, avskeda samt administrera vd. Bolagsstämman är bolagets högsta beslutande organ formellt sett, men på grund av sina sällsynta sammankomster, särskilt i publika bolag, är det i praktiken styrelsen som innehar den viktigaste beslutanderätten för den löpande verksamheten, trots att man ofta rättar sig efter aktieägarnas önskemål.⁷¹

---

⁶⁷ J Lau Hansen, *Nordic company law*, 2003, sid 65

⁶⁸ J Lau Hansen, *Nordic company law*, 2003, sid 59 f

⁶⁹ L Pehrsson, *Europabolag, arbetsrätt och kollektivavtal*, 2001 sid. 17

⁷⁰ J Lau Hansen, *Nordic company law*, 2003, sid 68-71

⁷¹ *Ibid.* sid 72-75

Enligt SE-förordningen skall europabolaget bestå av en bolagsstämma och antingen ett tillsynsorgan och ett ledningsorgan eller ett förvaltningsorgan. Reglerna speglar på så sätt en kompromiss mellan det dualistiska och det monistiska systemet, eftersom bolagen ges möjlighet att välja mellan de båda systemen.⁷² För de frågor som inte regleras i förordningen skall, som tidigare nämnts, aktiebolagslagens regler och övriga nationella regler avseende publika aktiebolag tillämpas på europabolag.⁷³ I vissa fall har kompletterande lagstiftning införts.⁷⁴ Exempelvis framgår av förordningen att det ankommer på tillsynsorganet att välja och entlediga ledamöterna i ledningsorganet, kontrollera ledningsorganets förvaltning, samt i vissa fall sammankalla bolagsstämma.⁷⁵ För omröstningsförfarande och genomförande av bolagsstämma hänvisas däremot till nationella regler.

8 Bildande av europabolag

8.1 Allmänt

Ett europabolag kan bildas genom fem olika förfaranden, alla uppräknade i SE-förordningens andra artikel. De fem förfarandena är som följer:

1. *Fusion*. Två eller flera publika aktiebolag kan bilda ett europabolag genom fusion. Förutsättningarna är att bolagen har bildats i överensstämmelse med lagstiftningen i en medlemsstat, har sitt säte och huvudkontor inom gemenskapen samt omfattas av olika medlemsstaters lagstiftning.⁷⁶
2. *Holdingbolag*. Privata eller publika aktiebolag som har bildats i överensstämmelse med lagstiftningen i en medlemsstat och som har sitt säte och huvudkontor inom EU kan tillsammans ta initiativ till bildande av ett SE-holdingbolag. Härutöver gäller, att minst två av bolagen antingen omfattas av olika medlemsstaters lagstiftning *eller*, sedan minst två år tillbaka, har dotterbolag som omfattas av lagstiftningen i en annan medlemsstat eller har en filial belägen där.⁷⁷

---

⁷² Förordning 2157/2001 art. 38

⁷³ Förordning 2157/2001 art. 9

⁷⁴ Prop. 2003/2004:112 sid. 86-87

⁷⁵ Förordning 2157/2001 art. 39.2, 40.1 och 54.2

⁷⁶ Förordning 2157/2001 art. 2.1

⁷⁷ Förordning 2157/2001 art. 2.2

3. *Dotterbolag*. Två eller flera bolag, eller andra offentlighetsrättsliga eller privaträttsliga enheter, kan bilda ett så kallat SE-dotterbolag genom att teckna aktier i detta. För de stiftande bolagen gäller i övrigt samma förutsättningar som vid bildande av ett SE-holdingbolag.⁷⁸
4. *Ombildning*. En fjärde möjlighet tillstår publika bolag bildade i enlighet med lagstiftningen i ett medlemsland. Den innebär att bolaget ombildas till ett europabolag, förutsatt att det sedan minst två år tillbaka har ett dotterbolag som omfattas av lagstiftningen i ett annat medlemsland.⁷⁹
5. Till sist kan nämnas att det står ett europabolag fritt att själv bilda ett eller flera dotterbolag som även de är europabolag.⁸⁰

En utförligare beskrivning av respektive förfarande finns i förordningens andra avdelning. Tillvägagångssätten förutsätter i samtliga fem fall att bildande företas av bolag med någon form av gränsöverskridande verksamhet samt att deras säte och huvudkontor är belägna inom gemenskapen. Kravet på två redan existerande bolag innebär alltså att ett europabolag, till skillnad från ett vanligt svenskt aktiebolag, inte kan ha en fysisk person som stiftare.⁸¹

8.2 *Val av metod*

Att både säte och huvudkontor förutsätts befinna sig inom den europeiska gemenskapen förutsätter inte nödvändigtvis att de även skall befinna sig inom samma medlemsstat. Medlemsstaterna har dessutom getts en möjlighet att göra undantag från dessa krav genom att tillåta ett bolag som inte har sitt huvudkontor inom gemenskapen att delta i bildandet av ett europabolag. Detta förutsätter emellertid att bolaget är bildat i överensstämmelse med lagstiftningen i en medlemsstat, har sitt säte i den medlemsstaten och har faktisk och fortlöpande anknytning till ekonomin i en medlemsstat.⁸² Det är därmed upp till den stat i vilket det deltagande bolaget har sitt säte att avgöra huruvida bolaget, trots att dess huvudkontor är beläget utanför EU, kan bilda ett europabolag.⁸³ För svenskt vidkommande

---

⁷⁸ Förordning 2157/2001 art. 2.3

⁷⁹ Förordning 2157/2001 art. 2.4

⁸⁰ Förordning 2157/2001 art. 2.5

⁸¹ Förordning 2157/2001 art. 2

⁸² Förordning 2157/2001 art. 2.5

⁸³ Bestämmelsen bygger på vad som föreskrivs i punkt 23 i förordningens ingress, nämligen att ett dylikt undantag skall bör beviljas enligt de principer som fastställs i 1962 års allmänna program för upphävande av

gäller att ett aktiebolag i enlighet med registreringsteorin kan flytta sitt huvudkontor till ett annat land, inom eller utanför EES, och ändå betraktas som svenskt. I propositionen inför lag (2004:575) om europabolag samt lag (2004:559) om arbetstagarinflytande i europabolag ansågs det därför inte finnas någon anledning att behandla europabolag annorlunda. Man har därför valt att utnyttja möjligheten att även tillåta bolag med huvudkontor utanför EU/EES att delta i bildandet av europabolag.⁸⁴

Motiven att bilda ett europabolag kan vara olika och därmed avgörande för vilken form för bildande som är att föredra. Det enklaste skälet är europabolagets överstatliga karaktär, som till kanske största delen kommer till uttryck genom en mer allmän framtoning. Även möjligheten att kunna flytta sitt säte till en annan medlemsstat eller att kunna välja hur man vill organisera bolagets styre utgör incitament för ombildning. För dessa fall får ombildande av ett publikt aktiebolag antas vara den mest lättillgängliga metoden. Ytterligare ett motiv kan vara en önskan att fusionera två bolag från olika rättsordningar, eftersom europabolaget är den ännu enda möjligheten till sådan fusion. Som kommer att framgå nedan är någon fusion inte aktuell för detta arbete och jag har därför valt att inte vidare gå in på detta förfarande.⁸⁵

Vidare kan en möjlig situation för bildande uppstå då ett offentligt bud läggs på majoriteten av aktierna i ett eller flera publika bolag, eller bolag på annan reglerad marknad. Önskar ”uppköparna” samla flera verksamheter under ett holdingbolag, är det lätt att föreställa sig att ett sådant bud skulle kunna kombineras med bildande av ett europabolag och att betalning till aktieägarna i det publika bolaget sker i form av aktier i europabolaget.⁸⁶

Utöver exemplen ovan kan motiven för bildande av europabolag vara flera. Inte minst kan situationen vara sådan att självständiga bolag önskar slå samman delar av sina verksamheter, men behålla sin självständighet i övrigt. Detta förekommer vanligtvis inom branscher som telekommunikation, flyg, försäkring, bank och bilindustri. I sådana fall står valet mellan en enklare form av förening genom att fusionera utvalda delar av den totala verksamheten i ett gemensamt europadotterbolag. En mer ingripande metod innebärande en fullständig fusion av

---

begränsningar i etableringsfriheten. Sådan anknytning föreligger särskilt om bolaget har ett driftställe i medlemsstaten och driver verksamhet därifrån.

⁸⁴ Prop. 2003/04:112 sid. 52-54 samt Lag (2004:575) om europabolag 4 §

⁸⁵ Werlauff, SE The Law of the European Company, sid 40-43

⁸⁶ Ibid.

båda bolagen med en uppmaning till aktieägarna att byta ut sina aktier i de nationella bolagen till aktier i ett gemensamt europabolag i form av ett holdingbolag.⁸⁷

8.2.1 Praktiska exempel

Studerar man europabolaget och dess egenskaper ställer man sig naturligtvis frågan hur situationen ser ut i praktiken. Är europabolaget en bolagsform som bolagen valt att utnyttja? Erik Werlauff tar i sin bok "SE The Law of the European Company" upp Coop Norden AB som ett väl belysande exempel, där samarbete i form av europabolag hade varit en naturlig lösning. Sedan den 1 januari 2002 drivs den kooperativa dagligvaruverksamheten i Norden genom Coop Norden AB. Coop Norden AB är ett holdingbolag, som ägs av Kooperativa Förbundet i Sverige (42%), Coop NKL i Norge (20%) och FDB Danmark (38%). Precis som i Danmark och Norge sker den svenska kooperativa dagligvaruverksamheten (Coop Konsum m fl.) numera i form av helägda dotterbolag till Coop Norden AB. Werlauff kallar konstruktionen en medelväg mellan ren kooperativ verksamhet och aktiebolag, eftersom de ursprungliga konsumentkooperationerna i de tre länderna har fortsatt, men inte längre äger några butiker eller bedriver någon detaljhandel. Att Coop Norden AB istället skulle ha bedrivit sin verksamhet i form av ett europabolag framstår som en kanske mer logisk lösning än den nu valda.⁸⁸

Europabolaget har i skrivande stund varit en möjlig bolagsform i snart två år, men än så länge har endast ett fåtal bolag beslutat sig för att utnyttja möjligheten. Den 19 juni 2003 meddelade emellertid norra Europas största bank, Nordea, att man hade för avsikt att organisera sig i enlighet med den nya bolagsformen. Incitamenten för koncernen, som för närvarande bedriver verksamhet i elva europeiska länder, sades vara minskad komplexitet och en smidigare struktur. Sätet skulle vara beläget i Sverige och ha en norsk, dansk respektive finsk filial. Förfarandet skulle genom en fusion, uppdelad i tre steg. Två av dessa steg är redan genomförda, medan det sista, själva fusionen, ännu inte fullföljts. Vad detta beror på framgår inte klart. Troligtvis beror det på att ett antal gemenskapsrättsliga regler avseende bland annat insättningsgarantier, inte undanröjts, vilket var en förutsättning för arbetets slutförande.⁸⁹

---

⁸⁷ Werlauff, SE The Law of the European Company, sid 40-43

⁸⁸ Ibid

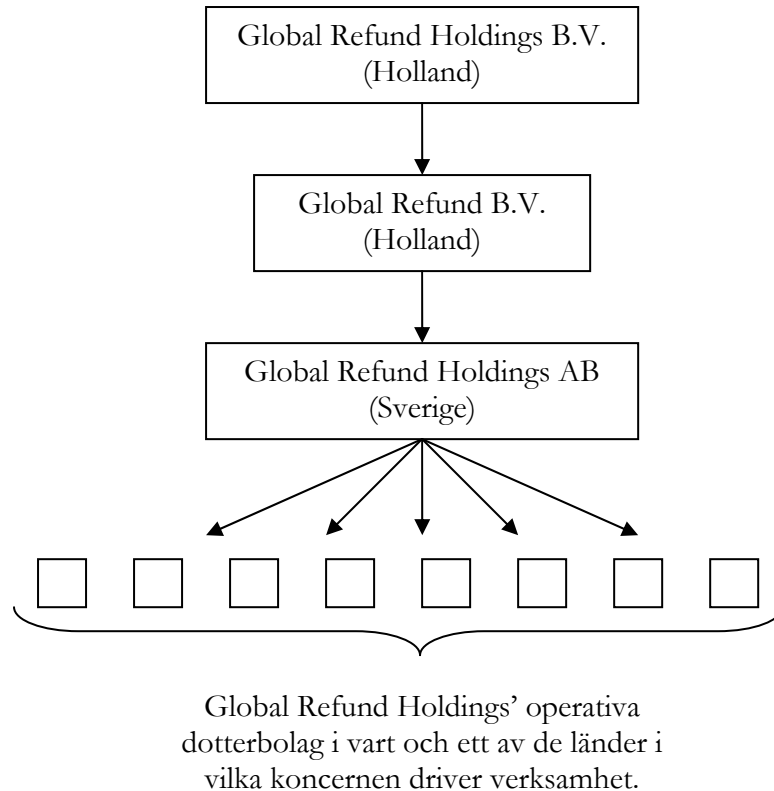
⁸⁹ Artikel "Nordea kan bli första Europabolaget" publicerad på www.finansforbundet.se 24 januari 2005

9 The Global Refund Group

Global Refund Group är en bolagsgrupp med närmare 150 bolag fördelade över 40 länder. Koncernen driver verksamhet i alla länder inom EU, utom Irland, där koncernen istället har ett samarbetsavtal med tredje part. Högst upp i koncernstrukturen ligger tre holdingbolag, varav de två översta, av bland annat skatteskal, är holländska holdingbolag. Administration av verksamheten sker genom två managementbolag, varav det ena ligger i Sverige och det andra i Schweiz. Båda är icke-operativa och levererar olika typer av management-tjänster till koncernens operativa bolag.

Verksamheten i Global Refund Group har huvudsakligen två grenar varav den viktigaste består av så kallad "tax-free shopping" genom vilken man finansierar och administrerar återbetalning av mervärdesskatt till berättigade, utländska turister. Den andra något mindre och nystartade verksamheten avser så kallad "dynamic currency conversion", vilken ger alla utländska besökare med kontokort möjlighet att betala för varor och tjänster i sin egen valuta. Koncernen omsätter ca 5 miljarder SEK per år och har totalt omkring 1000 anställda. Detta innebär att Global Refund Group, som har sitt ursprung i Sverige, är en synnerligen internationell bolagskoncern och exponerad för en stor variation av rättssystem och internationella skatteregler. Administrationen är av naturliga skäl mycket kostsam och kontroll av olika skattefrågor sker ständigt till stora belopp. Koncernen utgör därför en god modell för överväganden i relation till det nu behandlade europabolaget.

Slutligen och inte minst viktigt i det här sammanhanget är det faktum att koncernen för närvarande noggrant överväger möjligheten att börsnoteras på en stor internationell börs och därmed bli en publik bolagskoncern.

9.1 Aktuellt förfarande för Global Refund Group

Med Global Refund Groups förutsättningar kan bildandet av ett europabolag ske antingen genom ett holdingbolag, ett dotterbolag eller genom att ombilda ett publikt bolag. Det sista förfarandet förutsätter givetvis att en eventuell börsintroduktion redan skett. Eftersom koncernen inte består av två publika bolag kan något bildande genom fusion däremot inte bli aktuellt.

Först och främst kan konstateras, att det spontant sett mest naturliga förfarandet för bildande av ett europabolag inom Global Refund Group är bildandet av ett holdingbolag i form av ett europabolag. Genom att exempelvis ombilda det som idag utgör Global Refund Holdings B.V till ett europabolag (Global Refund Holdings SE), kan den nuvarande ägarstrukturen bibehållas samtidigt som det nya bolaget utgör en lämplig kandidat för en eventuell börsintroduktion. Jag har därför i det följande valt att behandla förfarandet för bildande genom holdingbolag men även ombildande av ett publikt aktiebolag till europabolag, eftersom detta förfarande utgör en möjlighet i ett litet senare perspektiv. Däremot har jag valt att utelämna bildandet av ett europadotterbolag, eftersom detta alternativ inte är aktuellt.

9.1.1 Bildande genom holdingbolag

För att bilda ett europabolag i form av ett holdingbolag krävs, utöver de grundläggande förutsättningarna, att minst två av bolagen omfattas av olika länders lagstiftning eller sedan minst två år har ett dotterbolag, som omfattas av lagstiftningen i en annan medlemsstat alternativt har en filial som är belägen i en annan medlemsstat.⁹⁰

Innan ett holdingbolag kan bildas, skall lednings- och förvaltningsorganen i de stiftande bolagen utarbeta ett förslag till bildande av europabolag.⁹¹ Förslaget skall innehålla förklaringar och motiveringar av både ekonomiska och juridiska effekter av bildandet, men även påvisa den reella innebörden för såväl aktieägare som anställda. Härutöver skall den lägsta procentuella andel aktier i vart och ett av de bolag, som tar initiativet till bildandet och som måste tillskjutas av aktieägarna för att ett europabolag skall kunna bildas, anges. Andelen skall utgöras av aktier, som berättigar till minst 50 % av de ordinarie rösterna, vilket innebär att europabolaget kommer att utgöra moder för dessa bolag.⁹² Förslaget skall ange de särskilda problem, som värderingen har vållat och om aktiernas föreslagna utbytesförhållande är rättvist och rimligt, vilka metoder som använts för att fastställa det och om dessa metoder är lämpliga i det aktuella fallet. Arbetstagarinflytandet skall bestämmas i enlighet med SE-direktivet och bolagsstämman kan göra bildandet villkorat av, att de riktlinjer som beslutats i enlighet med detta direktiv, skall godkännas av stämman innan bildande kan genomföras. Till sist gäller att förslaget skall godkännas av bolagsstämman i vart och ett av de initiativtagande bolagen. Aktieägarna i de stiftande bolagen skall få tre månader på sig att meddela huruvida de vill tillskjuta sina aktier och de aktieägare, som valt att tillskjuta sina aktier, skall erhålla aktier i holdingbolaget.⁹³

De nationella myndigheterna har ingen möjlighet, i motsats till vad som gäller vid bildande genom fusion, att lägga in sitt veto mot bildande av europabolag genom holdingbolag. Vid bildande av holdingbolag finns däremot en möjlighet att skydda en minoritet av aktieägare, borgenärer och arbetstagare, vilka motsätter sig ett bildande av europabolaget. För aktieägarna kan detta innebära exempelvis att de kan genomtvinga en inlösenrätt av deras aktier.⁹⁴

---

⁹⁰ Förordning 2157/2001 art. 2.2

⁹¹ Förordning 2157/2001 art. 32.2 och 32.3 samt Direktiv (68/151/EG) art. 3

⁹² Förordning 2157/2001 art. 32.2, samt E Werlauff, SE – The Law of the European Company, 2003, s.59-60

⁹³ Förordning 2157/2001 art. 32.5, 32.6, 33.1 och 33.4

⁹⁴ Förordning 2157/2001 art. 34

9.1.2 Ombildning av publikt aktiebolag

Den fjärde av SE-förordningens möjligheter till bildande av europabolag är ombildandet av ett publikt aktiebolag. Förutom grundförutsättningarna skall bolaget, sedan minst två år, ha ett dotterbolag, som omfattas av lagstiftningen i en annan medlemsstat.⁹⁵ Dotterbolaget behöver inte nödvändigtvis vara ett aktiebolag. Däremot anses inte en filial utgöra en tillräcklig form av etablering.⁹⁶

Ombildandet av ett publikt aktiebolag till europabolag får varken innebära att bolaget avvecklas eller att någon ny juridisk person skapas och förfarandet får därmed anses vara det minst ingripande alternativet. Vidare får europabolaget registreras endast under förutsättning att beslut om arbetstagarinflytande fattats.⁹⁷ För arbetstagarinflytandet innehåller förordningen även en möjlighet att göra ombildningen beroende av antingen kvalificerad röstmajoritet eller enhällighet i det organ inom vilket arbetstagarinflytandet organiserats (styrelsen).⁹⁸

Ett ombildande till europabolag innebär inte, att det ursprungliga bolagets avtalsparter förlorar sina rättigheter gentemot det nya bolaget. Samma krav, som kunde ställas till det ursprungliga bolaget, kan också ställas till europabolaget och faktum är att avtalsparten är samma juridiska person, som den med vilken avtalet ingåtts. Dessutom torde ett europabolag normalt ha högre soliditet än ett vanligt bolag på grund av kravet på ett högre aktiekapital.⁹⁹ Ombildande till europabolag innebär inte heller att medlemsstaten förlorar någon verksamhet, vilket däremot kan vara fallet vid bildande genom fusion samt då ett europabolag önskar flytta sitt säte. Av dessa anledningar har det inte bedömts vara motiverat att i detta fall införa någon motsvarande möjlighet att införa regler om rätt för myndigheterna i medlemsstaten att lägga in sitt veto mot ombildande till europabolag.¹⁰⁰

---

⁹⁵ Förordning 2157/2001 art. 2.4

⁹⁶ Werlauff, SE The Law of the European Company, sid 66

⁹⁷ Förordning 2157/2001 art. 37.2

⁹⁸ Prop 2003/04:112 sid 82-83

⁹⁹ Förordning 2157/2001 art 37, samt E Werlauff, SE The Law of the European Company, 2003, sid. 67-68

¹⁰⁰ E Werlauff, SE The Law of the European Company, 2003, sid. 67

På samma sätt som vid övriga förfaranden för bildande av europabolag föreskriver SE-förordningen att det berörda bolagets lednings- eller förvaltningsorgan skall lämna förslag till ombildning i vilket juridiska och ekonomiska aspekter samt konsekvenser för såväl anställda som aktieägare presenteras.¹⁰¹ Förslaget skall granskas av en eller flera oberoende sakkunniga¹⁰² utsedda i enlighet med de nationella regler, som införts för att uppfylla kraven i tredje bolagsdirektivet. Dessa har även till uppgift att intyga, att bolaget förfogar över tillgångar som åtminstone motsvarar aktiekapitalet och de reserver, som enligt lag eller enligt bolagsordningen inte får delas ut.¹⁰³

Det är bolagsstämman, som godtar såväl förslaget att ombilda bolaget till europabolag som det nya europabolagets bolagsordning. Bolagsstämmans beslut att ombilda bolaget till europabolag kräver minst två tredjedels majoritet, vilket även detta är i enlighet med det tredje bolagsdirektivet.¹⁰⁴ Beslut i bolagsstämman skall fattas med minst två tredjedels majoritet av de röster, som är hänförliga till antingen de representerade aktierna eller det företrädda aktiekapitalet. Medlemsstaterna har emellertid getts en rätt att istället föreskriva att enkel majoritet skall vara tillräcklig, då åtminstone hälften av aktiekapitalet är representerat. Om aktierna består av olika klasser, skall varje klass för sig vara föremål för separat röstning av de aktieägare som påverkas av ombildningen, vilket är i enlighet med det tredje bolagsdirektivet.

I de fall ett bolag, som skall ombildas, har organiserat arbetstagarinflytande i styrelsen, har medlemsstaterna, precis som i holdingbolagsfallet, en möjlighet att göra beslut om eventuell ombildning avhängigt av kvalificerad majoritet eller enhällighet i styrelsen. För Sveriges vidkommande har man valt att inte utnyttja denna möjlighet, eftersom en sådan vetorätt inte har ansetts vara förenlig med den svenska aktiebolagsrätten i övrigt.¹⁰⁵ Ett ombildande bolags rättigheter och skyldigheter gentemot arbetstagare, i enlighet med nationell rätt, samt arbetstagarens anställningsavtal, skall övergå på det nya europabolaget.¹⁰⁶ Mer om detta följer dock av avsnitt 6 ovan.

---

¹⁰¹ Förordning 2157/2001 art 37.4 resp. 37.7

¹⁰² Intressant här är att jämföra med bildandet vid fusion, där de sakkunniga istället skall utgöras av ”experter”.

¹⁰³ Förordning 2157/2001 art 37.6

¹⁰⁴ Förordning 2157/2001 art 37. Jfr Direktiv 78/855/EG art 7.2

¹⁰⁵ Förordning 2157/2001 art 37.8 samt proposition (2003/04:112) sid. 82-83

¹⁰⁶ Förordning 2157/2001 art 37(9)

10 Skatterättsliga aspekter

Det skattemässiga klimatet har för många koncerner stor inverkan på hur man väljer att strukturera sin verksamhet. Anledningen är givetvis att skatter utgör en stor kostnadspost, vilket leder till att strategiska och i många fall invecklade lösningar ofta förekommer. Global Refund Group är inget undantag då man, som nämnts ovan, av främst skattemässiga skäl valt att placera sina holdingbolag i Holland. Hur den skatterättsliga behandlingen av europabolag slutligen löses är av avgörande betydelse för huruvida man beslutar att ombildning till europabolag skall ske.

Frågan om beskattningen av europabolag har varit en brännhet punkt i arbetet med regleringen och har till sist fått lämnas utanför en gemensam reglering, trots Europaparlamentets hårda arbete för den europeiska marknadens integrering. Beräkning av såväl skattebas som skattesats är givetvis starkt knutet till ett individuellt lands politik och utgör därmed en naturlig kollisionpunkt vid en internationalisering av bolag. Det är inte svårt att förstå den stora betydelse, som en gemensam skattereglering skulle ha, eftersom skillnaderna mellan länderna i skattetryck idag är betydande. I avsaknad av gemensamma regler, omfattas europabolaget i dagsläget av i huvudsak nationell rätt under inflytande av tillämpliga EU direktiv på området.¹⁰⁷

Skattefrågorna kan delas upp i två separata frågeställningar, nämligen konsekvenserna vid dels *bildande* av europabolag samt dels såvitt avser den *löpande* beskattningen av europabolagets verksamhet. Båda dessa beskattningsformer behandlas utförligare i det följande.

10.1 Skattekonsekvenser vid bildande av europabolag

Sedan 1990 finns ett gemenskapsrättsligt direktiv, som reglerar skattekonsekvenserna vid gränsöverskridande fusion (Direktiv 90/434/EG, även kallat ”fusionsdirektivet”). Det kan tyckas en aning märkligt, eftersom någon bolagsrättslig reglering, som möjliggör en sådan fusion, inte varit möjlig förrän i och med det att SE-förordningen trädde ikraft 2004.¹⁰⁸

---

¹⁰⁷ Werlauff, SE The Law of the European Company, Djøf Publishing, sid 9

¹⁰⁸ Ett tionde bolagsdirektiv som möjliggör en gränsöverskridande fusion antogs förvisso den 26 oktober 2005 (2005/56/EG), men har ännu ej trätt ikraft.

Förklaringen är att fusionsdirektivet reglerar även andra frågor, såsom gränsöverskridande flytt av tillgångar och gränsöverskridande utbyte av aktier, och är därmed tillämpligt på beskattningen vid flera av förfarandena för bildande av europabolag.

10.1.1 Bildande av ett holdingbolag

När ett europabolag bildas genom holdingbolag sker ett utbyte av aktier genom att aktieägarna i de initiativtagande bolagen erhåller aktier i det nya bolaget. Utbyte av aktier kan ge upphov till såväl inkomst som kapitalvinster och aktualiserar därmed frågan om eventuell beskattning av dessa.¹⁰⁹

För aktieägarens vidkommande gäller att utbyte av aktier vid bildande av holdingbolag inte skall utlösa beskattning i samma utsträckning som vid utbyte av aktier vid fusion.¹¹⁰ Är aktieägaren, vid tiden för bildandet av bolaget, invånare i en medlemsstat, skall uppskjuten beskattning vara tillåten, om direktivets övriga villkor är uppfyllda. Skulle aktieägaren vid ett senare tillfälle lämna den aktuella medlemsstaten för en annan medlemsstat, alternativt en tredje stat, kan omedelbar skattskyldighet inträda. En sådan situation är föremål för inhemska skatteregler.¹¹¹

Eftersom bildande av ett europaholdingbolag inte förutsätter att bolag från mer än en medlemsstat deltar i bildandet kan bolagen vara föremål för ett och samma lands lagstiftning förutsatt att de har ett dotterbolag eller, för åtminstone två år, har ett fast driftställe i en annan medlemsstat.¹¹² Eftersom fusionsdirektivet, som alltså reglerar beskattningen vid bildande av holdingbolag, förutsätter att bolagen är hemmahörande i olika medlemsstater, kan bildande av europabolag genom holdingbolag inte, såsom fusionsdirektivet föreskriver, garantera något uppskov av beskattning om endast en medlemsstat är direkt berörd.¹¹³ Många medlemsstater har emellertid vidtagit åtgärder för att likställa nationella rättsförhållanden med regleringen på gemenskapsnivå, vilket garanterar uppskov av skatten även för inhemska förhållanden. För att ge ytterligare exempel kan nämnas, att om transaktionen är en inhemsk angelägenhet, men aktieägarna är invånare i ett annat land (oavsett i eller utanför EU), så blir

---

¹⁰⁹ Europabolag – Svensk skattetidning, nr 10 2003, M Hall och C Lundgren, sid. 778 f

¹¹⁰ Direktiv 90/434/EG art. 8

¹¹¹ Mattsson, Some Reflections on the European Company from a Tax Point of View, sid 242

¹¹² Förordning, 2157/2001 art 2(2)

¹¹³ Direktiv 90/434/EG art 1

skattekonsekvenserna av ett utbyte av aktier enbart ett resultat av lagstiftningen i den stat i vilken aktieägaren är invånare.¹¹⁴

10.1.2 Omvandling av ett publikt aktiebolag

Ett europabolag, som bildas genom omvandling av ett publikt bolag, är det skattemässigt minst komplicerade förfarandet för bildande. Eftersom förfarandet varken resulterar i någon likvidation av det ursprungliga bolaget eller bildande av något nytt bolag, utan endast en förändring av bolagsform, skall någon beskattning inte utlösas och transaktionen kan på så sätt sägas vara skattefri i sig självt.¹¹⁵ Så länge nationella regler inte beskattar omvandling av nationella bolag från publikt till privat eller vice versa, skall inte heller ombildning till europabolag innebära några skatterättsliga konsekvenser. Detta följer, som nämnts ovan, av principen för likabehandling av nationella och utländska bolag.¹¹⁶

10.2 Den löpande beskattningen av Europabolag

Det misslyckade försöket att nå enighet i skattefrågan har resulterat i, att den skattemässiga behandlingen av europabolag för den löpande verksamheten är densamma som för övriga bolag i den stat där europabolaget har sitt säte. Europabolaget skall följaktligen omfattas av såväl nationella skatteregler och tillämpliga dubbelbeskattningsavtal som EG-fördragets grundläggande rättigheter och olika skattedirektiv.¹¹⁷ Det innebär att ett europabolag, som bedriver gränsöverskridande verksamhet genom fasta driftställen eller dotterbolag, åtnjuter exakt samma skattemässiga behandling som ett nationellt bolag och således måste beakta frågor som såväl inkomstfördelning till fasta driftställen som transfereringskostnader. Europabolagsregleringen har således inte inneburit, att man lyckats undanröja de

---

¹¹⁴ Mattson, Some Reflections on the European Company from a Tax Point of View, sid 240-241

¹¹⁵ Ibid

¹¹⁶ Werlauff, SE The Law of the European Company, sid. 176 f samt Europabolag – Svensk skattetidning, nr 10 2003, M Hall och C Lundgren, sid. 779

¹¹⁷ Utöver gemenskapens säkerställande av likabehandling och förbud mot diskriminering, som nämnts ovan, tillförsäkras ett SE-bolag rättigheter även genom sekundärrätten. Här skall i första hand nämnas det för vilket ovan redogjorda direktivet 90/434/EG, men även det så kallade moder- dotterbolagsdirektivet (90/435/EG) har stor betydelse. Direktivet föreskriver att den medlemsstat i vilket dotterbolaget har sitt säte inte får lov att innehålla skatt på utdelning till ett moderbolag (Werlauff, SE The Law of the European Company sid 180).

¹¹⁷ Till sist kan sägas att dubbel-beskattningsdirektivet 90/436 har betydelse som supplement till den ”consultation procedure” som finns i vissa dubbelbeskattningsavtal.

skatterättsliga överväganden, som en vanlig multinationell koncern tvingas göra vilket, enligt många, är en av de stora besvikelserna med den nya regleringen.¹¹⁸

På grund av skattefrågans betydelse har SE-förordningens avsaknad av skattebestämmelser eldat på debatten om skattemässigt effektivare villkor inom EU. Exempelvis föreslås en gemensam skattebas, vilket skulle undanröja problem rörande s.k. "hidden dividends" och dubbelbeskattning av samma vinst. Oavsett hur en eventuell lösning skulle se ut, så kan en sådan inte ses annat än i ett mycket långt perspektiv och europabolaget får således, i väntan på gemensamma regler, behandlas på samma sätt som övriga nationella bolag i det land i vilket dess säte är beläget.¹¹⁹

10.2.1 Resultatutjämnning

I många länder finns regler, som tillåter en möjlighet för koncerner att tillämpa resultatutjämnning, dvs. att kunna kvitta förlust i ett bolag mot vinst i ett annat bolag inom samma koncern. Någon motsvarande rätt har hittills inte stått att finna i EG:s regler. Nyligen presenterades emellertid domen i ett mycket betydelsefullt fall, som varit föremål för EG-domstolens prövning (C-446/03 'Marks & Spencer'). Fallet rörde den brittiska varuhuskedjan Marks & Spencer, som yrkade skattelättnad i form av avdrag från sin beskattningsbara vinst i Storbritannien för förluster som uppkommit i dotterbolag hemmahörande i Belgien, Tyskland och Frankrike. Den brittiska lagstiftningen, som för resultatutjämnning ställer som krav att mottagaren av koncernbidraget är ett företag som är skattskyldigt i Storbritannien, ledde till att den brittiska skattemyndigheten underkände Marks & Spencers yrkade krav. EG-domstolen kom i sin dom fram till, att den brittiska lagstiftningen utgör en inskränkning av EG-fördragets artiklar 43 respektive 48 om etableringsfrihet, eftersom det uppställda villkoret, att mottagaren av koncernbidrag måste vara skattskyldig i Storbritannien, hindrar etablerandet av dotterbolag i andra EU-länder. Domstolen fann emellertid, att reglerna kunde rättfärdigas med hjälp av vissa tvingande hänsyn av allmänintresse. På så sätt kan reglerna trots allt sägas vara förenliga med EG-rätten, utom i ett fall, nämligen då förlusterna inte kan utnyttjas i det utländska bolagets hemland.¹²⁰

---

¹¹⁸ Aitken, Roopa och Morgan, Chris, *Societas: Europaea: Is Tax an Incentive or a Barrier?*, sid. 1346 f

¹¹⁹ *Ibid*

¹²⁰ Se Dom C-446/03

Eftersom de svenska koncernbidragsreglerna till stor del överensstämmer med de brittiska, innebär Marks & Spencer-domen, att Sverige måste införa en lagregel som tillåter koncernbidrag över landgränserna. I väntan på en sådan regel kan dock en svensk koncern, med stöd av nämnda dom, yrka förlustavdrag för fem år tillbaka.¹²¹

Innebörden av domen i Marks & Spencer säger egentligen mer om vilka möjligheter, som finns för en internationell koncern att förlustutjämna, än vad den gör om fördelarna med att vara europabolag. Visserligen omfattas även europabolag av domens rättsföljder, men fortfarande innebär inte detta någon fördel för just europabolag eftersom domen påverkar alla typer av koncerner. För Global Refund Group torde domen rimligen innebära, att de skattemässiga fördelarna med en bibehållen ”normal” koncernstruktur växer.

10.3 Beskattning vid flytt av Europabolags säte

Möjligheterna att flytta ett bolags säte från en stat till en annan skiljer sig åt medlemsstaterna emellan. Det konstaterades bland annat av domstolen i fallet med Daily Mail (se under 4.2.1 ovan). Medan en flytt varken får bolagsrättsliga eller skatterättsliga konsekvenser i vissa länder, blir konsekvensen i andra länder, att bolaget förlorar sin egenskap av juridisk person. Konsekvenserna beror på om landet tillämpar den s.k. sätes- eller registreringsteorin, vilket framgår av stycke 4.2 ovan.¹²² På grund av detta innebär SE-förordningen således en viktig nyhet, eftersom det uttryckligen föreskrivs, att en flytt av säte inte innebär någon avveckling av den juridiska personen. För att skydda sin skattebas vid en eventuell flytt har de flesta medlemsstaterna valt att införa kompletterande lagstiftning.

En flytt av säte innebär inte att även bolagets tillgångar och skulder automatiskt byter rättsordning. Om ett bolag flyttar sitt säte från den stat, varifrån huvuddelen av verksamheten bedrivits, så kommer de kvarvarande tillgångarna och skulderna i de flesta fall att utgöra ett fast driftställe, vilket innebär att statens rätt att beskatta inte påverkas i någon större utsträckning. Trots detta finns det dock anledning att införa skydd av landets skattebas, eftersom landet förmodligen förlorar rätten att beskatta de inkomster, som kommer att härröra

---

¹²¹ <http://www.delphilaw.com/default.asp?groupid=20031016135852182&newsid=20051213152939353>

¹²² Mattsson, Some Reflections on the European Company from a Tax Point of View, sid 244

från ett annat land. Skälet till detta är att bolaget vid en flytt av säte går från att vara obegränsat skattskyldigt till att vara begränsat skattskyldigt.¹²³

I nuläget finns inget gemenskapsrättsligt direktiv, som är direkt tillämpligt avseende beskattningen vid flytt av säte. Fusionsdirektivet innehåller däremot modeller för en lösning, som kan appliceras även vid flytt eftersom förfarandet vid en flytt har stora likheter med situationen för det bolag, som kvarstår vid en gränsöverskridande fusion. I väntan på ett separat direktiv angående beskattningen vid flytt av ett bolags säte får vägledning således sökas i fusionsdirektivets bestämmelser.¹²⁴

Följaktligen kan konstateras, att ingen nämnvärd påverkan sker av myndigheternas möjligheter att beskatta ett bolag som flyttar sitt säte så länge bolagets tillgångar och skulder finns kvar i ursprungslandet. Av denna anledning har det varit lämpligt för medlemsstaterna att, i enlighet med artikel 4 i fusionsdirektivet, bevilja skattefrihet vid en sådan transaktion. En förutsättning bör i sådana fall vara att bolagets tillgångar och skulder fortfarande är effektivt knutna till dess permanenta etablering och spelar en roll för generering av sådana vinster och skulder, som har betydelse för hur beskattning skall ske. På samma sätt skulle artikel 10 kunna appliceras för de fall ett europabolag har ett fast driftställe i en annan medlemsstat än den från vilken sätet flyttas. Enligt denna artikel skall den medlemsstat, i vilken det fasta driftstället finns, avsäga sig rätten att ta ut skatt för denna etablering.¹²⁵

---

¹²³ Mattsson, Some Reflections on the European Company from a Tax Point of View, sid 244

¹²⁴ Werlauff, SE The Law of the European Company, sid 184-185

¹²⁵ Mattsson, Some Reflections on the European Company from a Tax Point of View, sid 244-245

11 Utveckling av EG-rätten i övrigt

Europabolaget är givetvis inte den enda åtgärd som vidtagits för integrationen av den europeiska marknaden. Såsom har framgått tidigare i detta arbete är europabolagsregleringen på många sätt en produkt av det arbete som genomförts inom bolagsrätten, samtidigt som arbetet avseende europabolaget har lett fram till att exempelvis skattefrågan fått ny aktualitet. Att inte utnyttja europabolagsformen behöver därmed inte innebära att man inte kan åtnjuta de fördelar, som arbetet inom EU lett fram till och kommer att leda fram till inom en överskådlig framtid.

2003 presenterade Kommissionen en handlingsplan om en modernare bolagsrätt och effektivare företagsstyrning i EU.¹²⁶ Förslaget utgör ett svar på den rapport, som en expertgrupp på hög nivå för bolagsrätt (den s.k. Högnivågruppen) lagt fram 2002 och innehåller en plan med prioriterade åtgärder som bör vidtas i ett långt, medel respektive kort perspektiv. Syftet med planen är bland annat att främja företagens effektivitet och konkurrenskraft och på så sätt uppnå ökad ekonomisk tillväxt och nya arbetstillfällen.¹²⁷

De flesta av de kortsiktiga målen i rapporten har uppfyllts, vilket innebär bland annat inrättande av ett forum för corporate governance (the European Corporate Governance Forum), förslag på revideringar av direktiven rörande redovisning och att Kommissionen den 26 oktober 2005 antagit ett tionde bolagsdirektiv om gränsöverskridande fusion. I nedan följande stycken avser jag att sammanfatta EU:s allmänna utveckling av harmoniseringen av bolagsrätten och därmed vilka möjligheter, som står bolag till buds trots att en ombildning till europabolag inte görs.

11.1 Europeiskt privat aktiebolag

Europabolaget har av Högnivågruppen kritiserats för att inte motsvara alla förväntningar från företagen och då i synnerhet inte från de små medelstora bolagen. Högnivågruppen hänvisade

---

¹²⁶ Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet – Modernare bolagsrätt och effektivare företagsstyrning i Europeiska unionen - Handlingsplan KOM (2003) 284

¹²⁷ Directorate General for Internal Market and Services, Consultation on future priorities for the action plan on modernising company law and enhancing corporate governance in the European Union, sid 2

för dessa fall till det pågående arbetet med ett initiativ till ett europeiskt, privat aktiebolag.¹²⁸ Eftersom Kommissionen bedömt, att en studie avseende genomförbarheten av ett europeiskt privat aktiebolag kan ske oberoende av resultatet i samband med genomförandet av det tionde bolagsdirektivet, har man arbetat för att genomföra en sådan studie inom ett kortsiktigt perspektiv, för att därefter eventuellt kunna överlämna ett förslag till stadga inom, vad man kallar det, ett medellångt perspektiv.¹²⁹

Förslaget att införa ett europeiskt privat aktiebolag riktar sig som sagt i första hand till små och medelstora företag bland annat på grund av att SE-förordningens krav på ett aktiekapital om €120 000 för europabolaget ansetts för högt för många av dessa mindre och medelstora företag. Att upprätta dotterbolag utomlands är många gånger komplicerat och kostsamt och kan i yttersta fall innebära en anpassning till så många som 25 olika rättsordningar.¹³⁰

Trots att förslaget om ett privat europabolag riktar sig till i första hand små och medelstora bolag har även stora bolag och koncerner visat sig intresserade av förslaget. Deras bolagsstruktur är ofta organiserad i flera nivåer i form av centralt holdingbolag, lokala holdingbolag samt rörelsedrivande dotterbolag och i de flesta fall bjuds dess aktier inte ut till allmänheten. En bolagsform med samarbetspartners är en naturlig konstruktion för aktieägarna och ett privat europabolag erbjuder samarbetsregler, som skulle passa denna samarbetsform väl. Dessutom skulle reglerna för denna samarbetsform vara välkända och enhetliga inom hela EU och därmed gemensamma för alla bolag inom en bolagskoncern oavsett var de enskilda medlemmarna i koncernen är registrerade.¹³¹

I väntan på en eventuell reglering av ett europeiskt privat aktiebolag, anses bland annat det tionde bolagsdirektivet tillgodose ett av de önskade syftena. Direktivet, som ger en möjlighet till gränsöverskridande fusion, kommer att gynna små och medelstora bolag, som på grund av

---

¹²⁸ Det var 1995 som CREDA, en utredningsgrupp från Paris Chamber of Commerce and Industry, påbörjade projektet att utreda möjligheterna med ett eventuellt privat europeiskt aktiebolag. 1997 presenterades slutsatser från tyska, holländska, brittiska och franska forskare för Kommissionen. Slutligen, 2002, tog sig europeiska ekonomiska och sociala kommittéen an ett yttrande om en stadga för små och medelstora bolag, där man betonade behovet av en sådan reglering ("The European private company", German Law Journal Vol 05 No 11).

¹²⁹ KOM 2003 (284) sid 21 f

¹³⁰ Braun S, The European Private Company: A Supranational Company Form for Small and Medium-sized Enterprises?, German Law Journal Vol. 5 No. 11

¹³¹ Memorandum publicerat på Chambre de Commerce et d'Industrie de Paris se <http://www.etudes.ccip.fr/dossiers/spe/gb/motifsgb.htm>

sin storlek har en fördel gentemot storföretag genom sin storlek och låga kapitaliseringsgrad och för vilka europabolagsformen, av samma anledning, inte utgör något lämpligt alternativ. Ett formellt förslag förväntas komma från Kommissionen mellan 2006 och 2008.¹³²

11.2 Flytt av bolags säte

Redan 1997 lade kommissionen fram ett inofficiellt förslag till ett 14:e bolagsdirektiv om ”Flyttning av ett bolags säte från en medlemsstat till en annan med ändring av den tillämpliga lagstiftningen”. Direktivet innebär i korthet, att ett bolag skall kunna flytta sitt säte mellan medlemsstaterna utan att behöva likvideras i det gamla landet för att sedan kunna registreras i det nya landet, utan att någon nybildning skall behöva ske. Således kommer nationella bolag, i och med det 14:e bolagsdirektivet, att kunna åtnjuta samma möjligheter som ett europabolag.¹³³ När det 14:e bolagsdirektivet kommer att träda ikraft, är i dagsläget emellertid oklart.

11.3 Gränsöverskridande fusion

I och med SE-förordningen har gränsöverskridande fusion blivit en möjlighet (dock med de begränsningar som framgår ovan). I samband med att arbetet med europabolagsregleringen togs upp kunde, som redan nämnts, arbetet med det sedan 1985 föreslagna tionde bolagsdirektivet om gränsöverskridande fusion för nationella bolag återupptas. Kommissionen uttrycker i sitt direktivförslag det stora behov av ett rättsligt instrument för att möjliggöra gränsöverskridande fusioner och syftet är således att underlätta internationella omstruktureringar genom att fylla ut den lucka som finns i nationell lagstiftning. Med ett alltmer omfattande samarbete mellan medlemsstaterna, inte minst på bolagsnivå, är behovet av att kunna fusionera knappast svår att förstå. Många av de grundprinciper och hänsyn, som ligger bakom förslaget, är desamma som ligger bakom SE-förordningen.¹³⁴ Förslaget till det tionde bolagsdirektivet har antagits, men på grund av medlemsstaternas tvååriga frist för implementering väntas nationell lagstiftning, åtminstone för svenskt vidkommande, presenteras tidigast under vintern 2007.¹³⁵ Trots att det tionde direktivet ännu inte

---

¹³² Braun S, The European Private Company: A Supranational Company Form for Small and Medium-sized Enterprises?, German Law Journal Vol. 5 No. 11, sid 1408 samt KOM (2003) 284

¹³³ Werlauff, SE The Law of the European Company, sid 121 f

¹³⁴ KOM (2003) 703 sid 2-3

¹³⁵ Artikel “EU-direktiv möjliggör fusion över gränserna”, av Erik B:son Blomberg och Carl Svernlöv, publicerad på www.bakernet.com

implementerats kan gränsöverskridande fusioner genomföras med stöd av EG-domstolens dom i fallet ”Sevic”, från december 2005. Fallet rörde det tyska bolaget Sevic Systems AG som ansökte om registrering av en fusion med det i Luxemburg hemmahörande bolaget Security Vision. Ansökan fick avslag med motiveringen att de tyska fusionsreglerna endast omfattar fusioner mellan bolag med säte i Tyskland. Sevic väckte talan vid tysk domstol, som i sin tur begärde EG-domstolens tolkning rörande huruvida artiklarna 43 och 48 i EG-fördraget, om etableringsfrihet, kan anses utgöra hinder mot att förbjuda en gränsöverskridande fusion som den nu aktuella. EG-domstolen meddelade sin dom den 15 december 2005, där man fastslog att ”Artiklarna 43 och 48 EG utgör hinder för bestämmelser i en medlemstat som innebär att en fusion, varigenom ett bolag upplöses utan likvidation och överför alla sina tillgångar och skulder till ett annat bolag, inte kan registreras i det nationella handelsregistret om ett av bolagen har sitt säte i en annan medlemsstat, trots att en sådan registrering är möjlig, såvida vissa villkor är uppfyllda, då de bolag som deltar i fusionen har sina säten i den förstnämnda medlemsstaten.” Följaktligen innebär domen i Sevic att gränsöverskridande fusion, även i väntan på implementering av det tionde bolagsdirektivet, har blivit en möjlighet för nationella bolag.¹³⁶

11.4 Redovisning

Som framgår under avsnitt 5.5 ovan har betydande harmoniseringsarbete gjorts inom området för redovisning inom EU. De internationella standardregler som utarbetats har dessutom mycket stor betydelse inte minst över utformandet av de gemenskapsrättsliga direktiven. Det innebär, att en koncern med verksamhet i flertalet medlemsstater förvisso har att följa redovisningsreglerna för vart och ett av dessa länder, även om skillnaderna dessa länder emellan är förhållandevis små. Följden blir att fördelen med europabolaget inte heller utifrån ett redovisningsmässigt perspektiv i realiteten är så stora, som man kan tro vid en första anblick.

11.5 Beskattning i övrigt

Eftersom europabolagsregleringen inte innebär några skattemässiga incitament för internationella koncerner, har dess introduktion snarare haft en dämpande inverkan än den

---

¹³⁶ Mål C-411/03 ”Sevic”

förväntade vitaliserande betydelsen för debatten om en mer skatteeffektiv reglering i Europa, genom exempelvis en konsoliderad europeisk skattebas. En konsoliderad skattebas skulle undanröja de välkända problem med gränsöverskridande resultatutjämnning, prissättning mellan bolag i samma koncern, förtäckt vinstutdelning samt dubbelbeskattning av bolagsvinster. Samtidigt väcker naturligtvis en konsoliderad skattebas två stora frågor, nämligen vad som skulle utgöra en lämplig skattebas, samt hur vinsterna skall fördelas mellan bolag i olika jurisdiktioner.¹³⁷

Ett alternativ till en harmoniserad skatterätt inom EU är så kallad ”Home State Taxation” som innebär att det är skattereglerna i den stat där bolaget har sitt säte, som ska tillämpas på hela inkomsten. På så sätt får man fram den beskattningsbara vinsten och kan sedan fördela denna vinst mellan de medlemsstater, där europabolaget bedriver verksamhet. Eftersom ingen av lösningarna är någon realistisk kortsiktig lösning, kommer det emellertid att dröja innan de eventuellt kan bli verklighet.¹³⁸

12 Analys

Enligt Sveriges Riksdags EU-upplysning innebär europabolaget en bolagsform, som är underkastad gemensamma regler i EU. Verksamheten kan bedrivas i form av filialer och innebär således, att bolaget slipper anpassa sig efter lagstiftningen i varje specifikt land där det väljer att bedriva verksamhet. Genom att bilda ett europabolag behöver de berörda bolagen inte heller anpassa sig till olika nationella regelsystem.¹³⁹

Med denna presentation av europabolaget som förutsättning, är incitamenten för Global Refund Group att överväga europabolagsformen för sin verksamhet flera. Först och främst skulle stora kostnadsbesparingar kunna göras på redovisningssidan, eftersom endast ett årsbokslut avseende hela den nuvarande koncernens verksamhet skulle krävas. Dessutom skulle det finnas möjlighet till betydande effektivisering av bolagets skattesituation, om

---

¹³⁷ Aitken, Roopa och Morgan, Chris, *Societas Europaea: Is Tax an Incentive or a Barrier?*

¹³⁸ *Ibid*

¹³⁹ Se avsnitt 1.1 sidan 3 ovan

koncernen skulle omfattas av enhetliga skatteregler. Eventuella förvärv av andra verksamheter skulle kunna ske genom fusion och genom att utnyttja möjligheten att flytta bolagets säte, skulle det mest gynnsamma skatteklimatet enklare kunna appliceras.

Tyvärr krävs inte någon djupare analys av europabolagsformen för att man som läsare skall inse, att den lockande beskrivning som riksdagens EU-upplysning lägger fram inte alls håller i verkligheten. Ett av de avgörande rättsområdena, där den enhetliga regleringen lyser som starkast med sin frånvaro, är den skattemässiga behandlingen av europabolagets löpande verksamhet. Bildandet av europabolag genom holdingbolag har, som kan ses ovan, i princip inga skatterättsliga konsekvenser överhuvudtaget. Att ombilda ett publikt bolag till europabolag leder inte heller det till några skatterättsliga konsekvenser, förutsatt att det land i vilket ombildningen sker saknar regler för beskattning av ombildning till en ”vanlig”, nationell bolagsform. Avseende den löpande förvaltningen skall europabolaget åtnjuta samma skatterättsliga behandling som nationella bolag och innebär således ingen skillnad i förhållande till en typisk multinationell koncern, som antingen använder dotterbolag eller filial som etableringsform.

Väljer europabolaget att utnyttja möjligheten att flytta sitt säte, sker inte heller där någon nämnvärd påverkan, så länge bolagets tillgångar stannar i det ursprungliga landet. Att ombilda till europabolag får således inte några nämnvärda skatterättsliga konsekvenser i förhållande till en bibehållen koncernstruktur. Sammanfattningsvis kan således konstateras, att önskvärda skatterättsliga incitament för en ombildning till europabolag för närvarande saknas helt.

En av fördelarna med europabolagsformen är att gränsöverskridande verksamhet kan bedrivas i form av filialer och att en uppdelning på separata bolag på så sätt kan undvikas. Att bedriva verksamhet i form av separata nationella bolag, innebär emellertid inte enbart nackdelar, inte ens då verksamheten bedrivs i många olika länder.

Anledningen till att dela upp en verksamhet i flera bolag sker ofta utifrån argumentet att i möjligaste mån sprida riskerna genom att ”kapsla in” riskerna de nationella verksamheterna i specifika juridiska personer. Att bedriva verksamheten i Global Refund Group genom endast ett bolag skulle således innebära maximala kostnadsbesparingar men också tyvärr en maximal riskexponering. Eftersom en riskexponering av en sådan omfattning inte är acceptabel för Global Refund Group, är inte heller verksamhet genom ett enda europabolag intressant för

koncernen. Detta innebär, att europabolagsformen, förutom att erbjuda möjligheten att kunna bedriva gränsöverskridande verksamhet i form av ett enda bolag, måste kunna erbjuda ytterligare fördelar för att en koncern som Global Refund Group skall överväga en eventuell ombildning till europabolag.

Vilka möjligheter återstår då som möjliga incitament för en ombildning av Global Refund Group?

En av europabolagets egenskaper är möjligheten att flytta bolagets säte. Detta är en fördel, som eventuellt kan ha betydelse för beskattningen av Global Refund Group, eftersom det skattemässigt mest gynnsamma klimatet på så sätt kan tillgås på ett mycket enklare sätt än vad som är fallet för närvarande. Hur stora dessa effekter kan bli är givetvis beroende av både vilket lands skattelagstiftning som önskas och de praktiska överväganden som måste göras i det specifika fallet. Bland annat begränsas möjligheten av att europabolagets verksamhet också måste bedrivas ifrån det land, där bolagets säte är förlagt.

Jag nöjer mig därför med att konstatera att skattemässiga fördelar skulle kunna vinnas genom att utnyttja möjligheten att flytta europabolagets säte med de konsekvenser som redovisats ovan. Huruvida en flytt i realiteten skulle vara motiverad måste bli föremål för de totala överväganden, som blir aktuella mot bakgrund av de konkreta förutsättningarna i det enskilda fallet.

Ytterligare ett incitament, som är av en mer marknadsanalytisk karaktär och därför svår att uppskatta värdet på eller verkan av överhuvudtaget, är innebörden av beteckning Global Refund Holdings SE istället för, som fallet är idag, Global Refund Holdings BV. Vad ”SE” i namnet har för marknadsmässigt värde, eller möjligen belastning, är en mycket intressant aspekt, i synnerhet om Global Refund Group kommer att genomföra en eventuell börsintroduktion på sätt hittills diskuterats.

Är ”SE” igenkänt och accepterat på den europeiska marknaden och utstrålar bolagsformen ett sådant förtroende, som marknaden efterfrågar? Är det överhuvudtaget möjligt att klargöra konsekvenserna och betydelsen av denna bolagsform på ett sådant sätt att ”marknaden” inte tycker att man skall göra ett prisavdrag på aktien vid en eventuell introduktion? Det mesta pekar för närvarande på att man inte vill komplicera analysen av koncernen med att välja en

bolagsform som inte är allmänt känd och angående vilken fördelarna för närvarande är starkt ifrågasatta. Werlauff hävdar bestämt att igenkänningsgraden och förtroendeingivandet är effekter, som kommer att låta vänta på sig några år och med tanke inte minst på det ringa antalet bolag, som faktiskt valt att ombilda till europabolag och mina erfarenheter vid ovanstående analys för Global Refund Group, så väljer jag att hålla med Werlauff.

I syfte att bättre kunna bedöma värdet på fördelarna med europabolagsformen måste en avvägning ske mot eventuella nackdelar. För Global Refunds fall skulle en ombildning sannolikt innebära en mycket omfattande process i flera stadier, som skulle vara förknippad med höga kostnader utan den helt avgörande vinsten av en effektivare skattesituation.

13 Slutsats och slutord

Europabolagsformen som attraktiv bolagsform för en multinationell koncern har en lång väg kvar i sin utveckling. Den främsta anledningen till detta är, som framgår på flertalet ställen i detta arbete, att någon enhetlig, skatterättslig behandling av bolagsformen ännu inte uppnåtts. Ett omfattande arbete för en gemensam bolagsrättslig reglering inom EU pågår, som läsaren kan se, på flera håll och i några av dessa fall har arbetet kommit en lång bit på vägen. I andra fall, såsom inom skatterätten, tycks en gemensam uppgörelse emellertid vara långt borta.

Oavsett det nuvarande resultatet av harmoniseringsarbetet är det min bedömning, att europabolaget troligtvis inte kommer att bli en vanligt förekommande bolagsform inom EU, i synnerhet inte för en koncern av den typ som Global Refund Group har. I avsaknad på gemensamma regler inom exempelvis skatterätten, kommer de övriga fördelarna knappast väga upp de kostnader, som en ombildning skulle medföra. Skulle däremot en harmonisering av skatterätten faktiskt uppnås innebär det, å sin sida, att även de olika nationella bolagsformerna skulle omfattas och att incitamenten för en ombildning till europabolag därmed, i hög grad, uteblir.

Källor

Artiklar

”Some Reflections on the European Company from a Tax Point of View”, Nils Mattsson, *Scandinavian Studies in Law* 2003; 44, s.229-246

”Europabolag”, Mikael Hall och Claes Lundgren, *Svensk Skattetidning* nr 10/2003, s.771-782

”Europabolaget”, Katarina Goulet, *Europarättslig Tidskrift* nr 3/2001, s.299-315

”Genomförandet av Europabolaget i nationell rätt – lättare sagt än gjort?”, Paula Dejmek, *Europarättslig Tidskrift* 2003, häfte 4, s.726-742

”Europabolag, arbetsrätt och kollektivavtal”, Hanna Johansson och Lars Pehrson, *SALTSA – Joint Programme for Working Life Research in Europe*, Report No 3:2001

”Rätt att välja bland nationella bolagsformer inom EU”, Michael Bogdan, *Ny Juridik* 1:04, s.7-20

”Europabolag – en ny associationsform 2004”, Carl Svernlöv och Erik B:son Blomberg, *Ny Juridik* 3:2003, s.7-21

”The Proposed Tenth Company Law Directive on Cross Border Mergers and its Impact in the UK (2005)”, Jonathan Rickford, *16 European Business Law Review*, s.1393-1414

”The European Private Company: A Supranational Company Form for Small and Medium-sized Enterprises?”, S Braun, *German Law Journal* Vol. 5 No. 11

Böcker

SE *The Law of the European Company*, Erik Werlauff, DJØF Publishing, Copenhagen 2003

Norstedts juridiska handbok, 16 upplagan

Offentligt tryck

KOM (2003) 703, Kommissionens förslag till Europaparlamentets och Rådets Direktiv om gränsöverskridande fusioner av aktiebolag och andra bolag med begränsat ansvar.

KOM 2003 (284), Kommissionens handlingsplan för modernare bolagsrätt och effektivare företagsstyrning i Europeiska Unionen.

Proposition 2003/04:134, Beskattning av Europabolag

Proposition 2003/04:122, Arbetstagarinflytande i europabolag

Proposition 2003/04:112, Europabolag

Rättsfall

C-446/03 (EG-domstolen), Marks & Spencer plc mot David Halsey (Her Majesty's Inspector of Taxes

Internet

http://www.eu-upplysningen.se/templates/EUU/standardRightMenuTemplate_1731.aspx

Artikeln "Nordea kan bli första Europabolaget", publicerad 24 januari 2005, på <http://www.finansforbundet.se/Resource.phx/pubman/templates/4.htx?id=397>

Artikel "EU-direktiv möjliggör fusion över gränserna", av Erik B:son Blomberg och Carl Svernlöv, publicerad på www.bakernet.com

www.finansforbundet.se

<http://www.delphilaw.com/default.asp?groupid=20031016135852182&newsid=20051213152939353>

<http://www.etudes.ccip.fr/dossiers/spe/gb/motifsgb.htm>